

Reverendissimo in CHRISTO

PATRI AC DOMINO,

**D. TORSTANO
RUDEEN,**

**Per Wermelandiam &
Daliam Superintendenti gra-
vissimo, longeque meritissimo,
Mæcenati maximo, submissâ a-
nimi veneratione ætatem
suspiciendo.**

Ὡς ἐν ἐπισήμαις, ἐντεῦθεν κυδιανείσης
Ἐξ Ακαδημίας, σπεδῆς φέρον ἄλλοι
ἀμάλλας

Μεσοπόλοι· κῆ ἔγωγε ἐμάς μὲν τάςδε
ἀπαρχάς

Ες πόλιν ὑμετέραν ἀτελεῖς ἄγω. ἐλπό-
μενος δ' εὔ,

Εἰ πολυφειγῆς δὰς Σέοθεν καλὰ γαστα
ἐμοῖν' ἦ,

Κάλλιμον ὅς Φάος εἶ, Πάτερ Ἀιδεσιμώ-
τατ' εὖ πάτρας.

Τὼς τεὸν ἔρανήη λαμπὰς βίοτον περι-
λάμψει,

Καὶ τριγέρον πρὸς ὀλυμπον ἰὼν αἰεὶ ἀ-
γλαὸς ἔσση.

Reverendissimi Nominis
Tui

Cultor & Cliens de-
votissimus

E. ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ.

Pl. Reverendo Præclarissimoq; Domino,
MAG. SVENONI
VIGELIO,

Pastori in Snyssdalen laudatissimo,
Præpositoque dignissimo, Promo-
tori meo ad cineres usque piâ
mente prosequendo.

*Pro grege qui Christi vigilas, Præcla-
re VIGELI,*

*Barbara quo feritas sit removenda
procul;*

*Non nisi placatos sustollas luminis orbes
In vigiles Musas, excubiasve meas.*

*Queis, ut mansuetis, defendo minantia
pœnas*

*Martia Christicolum gentibus arma
feris.*

*Nam quamvis tuear tam turpes, quas-
que relegas;*

*Est tamē hic nobis aspera pugna minus.
Excipias igitur factum hoc pro tot bene-
factis,*

Atque ut cœpisti, perge favere Tua

Præclar. Dn. Præposite,

observantissimo cultore

E. S.

Reverendo atque Doctissimo Domino,
DN. SVENONI
RUDEEN,
Scholarum trivialium, quæ Carol-
stadii vigent, Collegæ vigilantissi-
mo, Fautori & Amico ex-
optatissimo.

*Corde colende pio semper mihi, Candi-
de Fautor,
Wermdiacæ terræ, delictumq; meum,
Injustis exscribo tuum nunc nomen in
armis;
(Quæ spoliant gentes jure, domoque
suâ)
Nec temere. me quippe, tuo qui totus
in ære
Sum, vel sic decuit, ne officiperda
forem.*

Tibi

Rev. & Doctissime Domine,

*omni officiorum genere
obstrictissimus*

EL. Fr.

Wälsachtad Man
OLOF KRUSEN/
Min Högtyrader f. Fader /

Gå får / med Gud; hielp / nu Ehr myckne möda
winna

Den hugnad / som J förr / än jag i lindan låg /
Högst dröstat; uår af mig der til ett prof J finna /
Fast ringa / men ei tänckt först iag wårt Carl-
stad såg.

Gud / som alt lagar wähl / fullbordar / hwad än
felar

Til det Ehr täncka måst sin sågnad syftar på;
Då iag får bättre prof / om ödet öf ei delar /
Framwijsa af det wett / iag kan ock funnat nå;
När af min ödmuikhet ock lydno bäst kan dömas
Om all Ehr trägna flit uti wår lufwa bygd;
Och Wermeland ei meer af stigar skal berömmas /
Än des gemena folk för ei gemener bygd.

Min Högtyrader f. Fader /
Eder

Endigste Son

EL. SKRUSEN.

A. Ω.

CAP. I.

De Socialitate Gentium.

- §. I. Ostenditur unitas generis humani.
- §. II. Humanum genus in varios cœtus transfiguratur.
- §. III. Idem rursus per consociationem sub divino imperio conjunctum adumbratur.
- §. IV. Gentes aequalitate juris gaudere, demonstratur.
- §. V. Servitus naturalis negatur.
- §. VI. Status gentium naturâ pacificus monstratur.
- §. VII. Oritur bellum, emulatione, ambitione, & avaritiâ quietem humani generis turbantibus; maxime inter eos, qui moribus, institutis, & religione discrepant.

Uum in mundum
introduceretur, cui
sublunarium rerum
possessio cederet,
humanum genus,
ἐποίησεν ὁ Θεός, (ut verbis utar τῆς
σκεύους ἐκλογῆς, Apostoli Pauli) ἐξ
ἐνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοι-
χεῖν ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς α).
Unde factum est, ut ex naturæ qua-
dam similitudine, communique
stirpe, & forte, homines inter, ceu
dominos terræ, haud vulgaris re-
sultaret φιλανθρωπία, eosque blan-
do amoris affectu inter se concilia-
ret. Id quod eleganter non minus,
quam verè differuit Philosophorum
princeps, his verbis: ἐπεὶ τὸ κατὰ
Φύσιν ἡδὺ, τὰ συγγενῇ δὲ κατὰ Φύσιν
ἀλλήλοις εἰσὶν, ἅπαντὰ τὰ συγγενῇ
ἢ ὅμοια ἡδέα, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ οἶον
ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ. b) Instruxit in-
super homines æque omnes sociali
vitæ

3
vitæ aptissimis facultatibus, & ut
ore Clementis Alexandrini loquar:
Φύσει κοινωνικὸς, καὶ δικαίος ὁ Θεὸς ἡμᾶς
ἐδημιούργησεν. c) Rationis enim lu-
men, virtutum semina, legemque
pacifico statui congruentem singu-
lis mentibus hominum impressit;
nec non concessit sermonem, ὅς ἐπὶ
τῷ δηλῶν ἐστὶ τὸ συμφέρον καὶ τὸ βλα-
βερόν, ὥστε καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ ἀδίκον.
d) Ac plane omnia corporis mem-
bra societati colendæ, & mutuīs
officiis præstandis maximè idonea
efformavit, atque destinavit. adeo
ut communium harum, aliarumque
rerum intuitu, naturam esse socia-
lem inter homines collegerim, at-
que hujus generis, per totum or-
bem diffusi, æqualitatem, unitatem
perpetuam, pacemq; & amicitiam u-
niversalem, ac naturalem, cum sanio-
ribus recte concluderim. Cujus con-
junctionis ut supremus ille rerum
arbiter auctor, statorque est; ita
propter vinculum, quo mortales

confociavit, non male huc aptes illud, quod alioqui de corpore Christi mystico gentium Apostolus pronuntiavit: ἐξ ὧ πάν τὸ σῶμα συναρμολογούμενον ἢ συμβιβασζόμενον διὰ πάσης ἀφῆς τῆς ἐπιχορηγίας, κατ' ἐνέργειαν ἐν μέτρῳ ἐνὸς ἑκάστου μέρους τὴν αὐξησιν τοῦ σώματος ποιεῖται, εἰς οἰκδομὴν ἑαυτοῦ ἐν ἀγάπῃ. e)

a) Act. 17. v. 26. b) Arist. Rhetor. l. 1. c. 2. c) lib. 1. Strom. fol. 286. cit. Zentg. d) Arist. 1. Pol. 2. e) Eph. 4. v. 16.

§. II.

Ceterum, licet hanc ob causam primævus familiarum status naturâ pacificus fuerit: tamen propter multum, quo ille laborabat, imperfectionis, non externa amplissimi hujus corporis uniformis facies diu stare potuit. Namque paulatim *magna simplicitate* h. e. ἀφ᾽ ἁπλότητος, & *eximia in alios caritate*, blandioris puta amicitiae sensu, exolefcente, metus exsistere cœpit; five multi-

5
multiplicato genere humano, cum
ob occursum circa easdem res oc-
cupandas, tum per quorundam
effrenem augendæ rei familiaris
aut potentiæ libidinem, & πανουργίαν,
ex animo, aut affectibus præpedito,
aut boni malique mixtione confu-
so propullulantem, rixæ, inimici-
tiæ, & injuriæ exortæ fuerunt. Qui-
bus sedandis & refrænandis, quia
sola lex naturæ, quantumvis in se
perfecta, haud suffecerat: non po-
tuere non homines in varios coale-
scere cœtus, se suasque vires con-
jungere, de magistratibus consenti-
re, & ad naturalem libertatem con-
tra quosvis iniquè injurios defen-
dendam conspirare. Unde intelligi-
mus, & obiter observamus ex illo
consensu nullum unquam hominem
fuisse totius mundi dominum; nec
non discimus fines regnorum &
proprietates gentium aut pacto quo-
dam expresso, ut per divisionem, aut
tacito, ut per occupationem fuisse intro-
ductas.

ductas. f) Huic vero principali civitatis constituendæ causæ, *g)* si etiam addideris illud (ut plane hic omittamus suspicionem Pufendor-
 fii de primis coloniis *b)* quod ho-
 mines, utpote ζῶα πολιτικά, sive
 naturâ ad civilem societatem apti,
 adeo ut non tantum ea, quibus in-
 digerent, ope mutua facilius conseque-
 rentur, *i)* sed cognitione etiam rerum
 divinarum, humanarumque, & qua-
 rumvis artium peritia eò melius
 perficerentur, virtutibusque opera-
 rentur, illum statum appetiverint:
 videbis certè civitates esse consti-
 tutas, ut homines protecti, & san-
 ctis rectisque legibus gubernati bene bea-
 teque viverent. *k)*

f) Grot. de J. Bell. & P. l. 2. c. 2. §. 2.
g) Puf. de J. Nat. & G. lib. 7. c. 1. §. 7.
b) Introduct. ad hist. cap. 1. §. 2. *i)*
 Reinhard. Rönig Theatr. pol. trip. part.
 1. c. 2. §. 13. *k)* Chrysost. Javell. Can.
 lib. 1. in Pol. Ar. cap. 1.

§. III.

Ista vero divisio eò minus tollit unitatem humani generis, ejusque conjunctionem naturalem, quò magis illa vim suam per particulares istos cœtus, eos etiam in unum corpus cogendo, exferit. Quamquam enim civitatum, à se invicem distinctarum, unaquæque suam salutem procurat, & proprium conservare statum satagit: non tamen amittitur plane socialitatis natura, naturalisque legis obligatio, quin hæc, ceu æternum societatis vinculum, omnibus & singulis membris firmiter infixum, illas, ne perpetuis involutæ præliis se ipsæ invicem conficiant, in universalem societatem sub divino cogat imperio. *Vim enim & effectum sortitur isthæc obligatio ex ipsa ratione rerump: & communis gentium securitatis, cuius utique stator censetur ac vindex, Deus Opt. Max. l)* ut verba sunt Celeb. Prof. Lundii, viri de hoc Athenæo & patria

& patriâ simul præclarè meriti, Patroni mei summi. Hinc igitur omnis gens moratior suam voluntatem & sententiam gubernatori rerum omnium, atque omnis violati juris vindici gravissimo subjicit; quemadmodum boni cives legi civitatis. uti loquitur etiam Epictetus:

ὁ καλὸς, ἢ ἀγαθὸς, τὴν αὐτῆς γνώμην ὑποτέταχεν τῷ διοικῶντι τὰ ὅλα· καθάπερ οἱ ἀγαθοὶ πολῖται τῷ νόμῳ τῆς πόλεως. *m*) Sumus etiam cives,

quamdiu communitas manet, mutuis complexibus unum corpus efficientes, secundum illud Antonii

Imperatoris: εἰ ὁ λόγος ἡμῖν κοινός, ἢ ὁ νόμος κοινός· εἰ τῷτο, πολῖται ἔσμεν· εἰ τῷτο, πολιτεύματος τινὸς μετέχομεν· εἰ τῷτο, ὁ κόσμος ὥσανεὶ πόλις ἔστι.

n) Cujus rei ut omnes conscii, cujuscunque sunt demum religionis; ita injuriam passi semper ingeminant illud Homeri. *o*) Ἐχει θεὸς ἔκδικον ὄμμα. vel potius Hesiodi: *p*)

Πάντα ἰδὼν Διὸς ὀφθαλμός, ἢ πάντα νοήσας,

Καὶ

Καὶ νῦν τὰδ', αἰὶν' ἐθέλησ', ἐπιδέρεται.
 ἔδ' ἔ λήθει

Ὅτιν δὴ καὶ τήνδε δίκην πόλις ἐντὸς
 ἑέργει.

l) *Zamolxis* c. 9. §. 8. m) *vid. Zent-*
grav. de just. & jur. sect. 1. art. 1. subs.
 1. § 7. n) *Idem de J. G. orig. art. 1.*
 §. 31. cit. l. 4. 24. o) *Batrac. 1. v. 69.*
 p) *Opera & dies v. 265. &c.*

§. IV.

Hinc liquido constat, qualis sit
 status gentium, & quæ jura illum
 consequantur; scilicet ut socialitas
 remanet, ita & inter eas æqualitas,
 quæ uniuscujusque mutui officii
 mensura est. Namque gentes, qua-
 tenus altera alteri subiecta non est,
 nec dum jus aliquod, intercedente
 pacto, uni in alteram acquisitum,
 gaudent æquali jure & libertate;
 ita ut ex suo arbitrio & judicio, si-
 ne injuria tamen alterius, sui con-
 servationi & incrementis velificari,
 & quæ ad formam suæ reipublicæ
 pertineant, agere, disponere, & li-
 bere

bere res quasvis suas administrare possint. Nimirum *mortales in diversas gentes coadunati mox plena usi sunt libertate, facti, extincto Noacho, sibi invicem pares, solo Deo inferiores.* q) Atque exinde pronò alveo fluit hæc prima gentium obligatio, ut eadem invicem præstent officia quæ ab aliis expectant, nihil sibimet ipsis, vel propter intellectus perfectionem, vel vitæ integritatem, auctoritatis in alteram vindicantes. Adeoque hanc *αὐτοκράτειαν ἐπὶ παντὶ* non potentia & vires dispares, r) vel concessio s) dignitatis cujusdam aut prærogativæ, sed singulare pactum & ultronea subjectio immi- nuunt.

q) *Zentgr. de J. G. orig. art. II. §. 45.*
 r) *Art. 3. §. 10.* s) *§. II. & Art. X. §. 19. & 20.*

§ V.

Ergo ut hanc juris æqualitatem differentia, quæ est inter incultiores & moratiores gentes, quodq;
 discrepan-

discrepantiæ inter hebetiores & ingenio perspicaciores intercedit homines, non tollit : ita sententiam Aristotelis ut *humano generi periculosa*, t) plane explodendam & rejiciendam cum Pufendorfio, u) ceterisque judicamus. Etsi enim Zentgravius, sequutus forte Franciscum a Victoria, testatur, x) quod licet Aristoteles natura dari servos dixerit, de serviendi tamen aptitudine & servili ingenio, non de eo, quod jus naturæ fanciat, Philosophum loqui, dudum alii monuerint : hujus tamen δαλογραφίον probatur non solum ex dicto Poëtarum ab ipso adducto & probato : διὸ φάσιν οἱ ποιηταὶ, βαρβάρων δ' ἑλλήνας ἄρχειν εἰκός. ὥς ταυτὸ φύσει βάρβαρον, καὶ δαλον. y) verum etiam verbis antecedentibus clare ostendisse mentem suam circa jus ipsum, mihi quidem videtur : τὸ μὲν γὰρ δυνάμενον τῇ διανοίᾳ προορᾶν, ἄρχον φύσει, καὶ δεσπότην φύσει τὸ δὲ δυνάμενον τῷ σώματι

ματι ταῦτα ποιεῖν, ἀρχόμενον καὶ φύσει
 δῆλον. z) Nam quod mentis agitatione
 providere potest, imperandi jus habet
 naturâ, & dominatur naturâ: quod au-
 tem potest corpore imperata facere, id
 imperio alterius parere, & servire
 debet naturâ. Verum, brevitati nunc
 litans, istam servitutem infra, ubi de
 causis belli agendum erit, pluribus
 fortasse excutiam; sufficit in ante-
 cessum hoc duntaxat libertati natu-
 rali subjunxisse, non ob genium
 servituti aptum, vi, vel sine consen-
 su, in isto statu aliquem collocari
 debere. a)

t) *Ad. Contz. 10. c. 8. §. 2.* u) *De J.*
Nat. & G. l. 3. c. 2. §. 8. x) *De orig.*
Jur. G. Art. 6. §. 6. & Fr. Vic. rel.
5. Sect. 1. ad finem. y) *1. Pol. c. 1.*
 z) *eod. cap.* a) *vid. Puf. supra cit. loc.*
 §. VI.

Quoniam hætenus vidimus in-
 tegros cætus, æque ac homines
 singillatim spectatos, sociales esse
 atque æquales; sequitur nunc pro
 ratione

ratione instituti, ut paucis originem belli discutiamus, & qualis, relate ad alios, uti ajunt, status gentium sit. Nobis autem in eo occupatis, quo planior via pateat, ante omnia Hobbii periculosa sententia removenda est. Hic enim cum statuerit, in *statu naturali jus omnium esse in omnes, & unicuique licere quæcunque & in quoscunque voluerit b)*; non potuit etiam non affirmare, *bellum sua naturâ esse semperiternum. c)* Cujus è regione nos positi, sicuti fundamento longe præstantiori systema hujus universitatis innixum, idque vinculo quodam justitiæ universalis, ad nemini lædendum, sed suum cuique tribuendum, æqualiter constrictum novimus; ita non alium gentium naturâ statum, quam *æternam pacem d)* esse, & propter cognationem, communemque earum salutem, atque æqualitatem, tale inter illas commercium pacis intercedere de-

re debere, quo etiam remotissimæ ab omni in perpetuum injuriâ liberæ sint, & nisi ipsæ contrario facto amicitiam diffuerint, amice tractentur, omnino contendimus. Hoc autem commercio per injurias alicujus soluto, non statim vinculum pacis sublatum, nec vim vi repellere est illegitimum: sed tunc illud Æmiliii Probi (sive cujus demum cunque est) *Pax paritur bello*, e) locum obtinere, sanis dudum & eruditis sese probavit.

b) *Hob. de Cive. lib. 1. §. 10. & 12.*

c) *ibid. §. 13.* d) *vid. Zentgr. de or. J. G. Art. 3. §. 18.* e) *vulgo Corn. Nep. in vit. Epam. c. 5.*

§. VII.

Status itaque subsidiarius bellum est, f) quo armis, quod jure non potest, transigatur, & id, quod cuilibet debetur parti in vita sociali, obtineatur. Quam ob causam non minus, quam ceterorum Imperatorum, illud Antonini Bassiani

Cara.

Caracallæ symbolum æstimandum
 est: *omnis in ferro jalus.* g) Quum
 vero hic belli finis sit, fatis appa-
 ret, neque eo tempore omne hu-
 manitatis exercitium quiescere, sed
 secundum regulam, paritati omni-
 um æqualiter consulentem, cuncta
 peragi debere. Et quo melius illud
 vigeat, *quanquam præcepta naturalia
 ante omne fœdus obligare recte cense-
 antur, neque per id obligatio ad pa-
 cem universalem reddatur arctior:* b)
 tamen pactis illud insuper robora-
 ri & dirigi cæutis placuit, & per-
 versorum injurias expertis homi-
 nibus. Unde jûs, quod vocant,
 Gentium, propullulat, & fidem
 publicam, vel tacite vel expresse
 datam, contra immanitatem, &
 pacis recuperandæ obstacula, ubi-
 que terrarum urget. Interim verò
 tantò minus quisquam inficias ive-
 rit, quin gentes quædam, tanquam
 rationis recto usu destitutæ; æquam
 & almam pacem injustis sæpe bel-
 lis,

lis, deprædationibus & latrociniiis
 dissolverint; cum etiam necessum
 habuerit vir illustris de Pufendorf
 conqueri, hodienum ambitionem
 & avaritiam eo usque validis sti-
 mulis mortalium animos subigere,
ut ne mansuetissima quidem doctrina
Christi inter Christianos insidias, bella,
atque oppressiones exstinguere queat. i)
 Cujus rei causas, præter dictam
 alienis imminentem cupidinem,
 cum ex habituum externorum, &
 pro temperamento cœli, soli, & ci-
 bi, ingeniorum diversitate; tum
 maximè morum, institutorum, &
 religionis varietate invicem exor-
 tum contemptum; nec non, proce-
 dente tempore, multis cladibus &
 mutuis auctum damnis naturale
 velut odium constituimus. In quas,
 justæ-ne an injustæ fuerint, lumina
 mentis intensus, quale gentium
 circa mores & religionem discri-
 men sit, primò inquirendum pro-
 posui.

f) Zentgr.

- f) Zentgr. de orig. J. G. Art. 3. §. 17.
 g) Kromay. hist. eccl. centur. 3. b) Pu-
 fendorf. de Jur. Nat. & Gent. lib. 2. c.
 2. §. 11. i) Idem lib. & cap. cit. §. 12.

CAP. II.

De Discrimine Gentium.

§. I. Gentes distinguuntur in barbaras & moratiores, in Gentiles & Christianas, atque verè Christianas & hæreticas.

§. II. Quænam Christianæ & moratæ sint, monstratur.

§. III. Voces gentis & hæretici expendantur.

§. IV. Vox barbari.

§. V. Barbaries certis notis ab humanitate disjungitur.

§. VI. Quænam sint barbaræ gentes.

§. VII. Causæ barbariei adferuntur.

§. VIII. Omnes sibi ipsis in suo errore placere, idque esse impedimentum inducenda cultiori vitæ, monstratur.

§. IX. Notiones de Deo communes & necessarie, ut fundamentum fidei omnis & juris jurandi, ostenduntur.

Non attinet hîc gentes, quatenus vel potentiores sunt, vel infirmiores, discernere; cum omnibus primâ fronte perspicuum sit, id discriminis nullius imperio jus quoddam tribuere. Igitur ad illud, ex quo acriores exsistentes sententias, Philosophorum alter alterius instantius propellere & sistere cœperunt, appropero. & si gentes pro gemino officiorum fonte duplici modo consideravero, haud frustra me omnino facturum. Namque, quatenus vitam civitatemque suam bonis moribus, honestisque disciplinis ac literis, ex præscripto voluntatis divinæ jure naturali saltim manifestatæ, vel instituunt, vel minus; moratæ, aut barbaræ dici sueverunt: quatenus autem doctrinam cœlitus revelatam amplexæ sunt, vel secus; in populum DEI, ut audiebant olim Israëlitæ, seu post orbem redemptum in Christianos, & gentiles recte divid

vidi, adseritur. Illud verò dictum volo; non in universum Christiani nunc nominis participes pro moratoribus haberi, nec omnes, quotquot fuerunt gentiles, barbarorum nomen fuisse meritas. Rursus Christiani, quā religionem, non ejusdem sunt ordinis & dignationis, sed præter veros, sub istius sanctissimi nominis Christi umbone latitant hæretici, *veritati divinitus revelatæ contrarii, & salutis fundamentum evertentes*; *k)* ideoque ceteris peregrinis non multo meliores.

k) J. And. Quensted. Syst. Theol. part. 1. de Theol. in gen. Thesi 2, not.

II.

§. II.

Hoc equidem ipsa indoles vocum quemque docet; quam, licet omnibus notam, tamen in re præfenti, ne quis me mancum appellitet, sumsi mihi breviter explicandam. Ut igitur Christo nomen debet Christianus, ita nec plures, nec

pauciores isto includuntur nomine, quam qui in sanctissimo Triuni nomine baptizantur, Christumque humani generis servatorem confitentur. Ut eo modo, præter gentiles five Paganos, etiam Judæos & Turcas; non vero Moscos, Græcæve ecclesiæ addictos, quantumvis maximâ ex parte barbaros, cum ceteris hæreticis, exclusos reputemus. Sic fere de morato: ita enim ex moribus, de quibus docti agunt, non prout deprehenduntur, sed prout esse debent in vitâ humanâ, æstimatio fit & appellatio. Unde gentes, quæ cultioris vitæ usu, humanitate puta, æquitate, mentisque culturâ florent, h. e. sociali naturæ congruenter vivunt (scilicet in quantum fert humana infirmitas, *neminem enim natura mortalium tam conditis moribus finxit, in quo non aliquid desideres, velut ultimam artificis manum m*) illæ moratarum, vel plerumque à Philosophis, in compar-

para-

parationis gradu, morationum titulo insignitæ leguntur. Græcos igitur antiquos & Romanos, (ut Chaldæos & Ægyptios, quasi nescius vitæ eorum, subtriceam) gentiles quidem recte, barbaros non item dixeris; nisi fortè, comparatione quadam religionum eos ita deprimente, illos barbaros, ceterosque barbariores quis appellaverit. Videlicet Græcia, quanquam hodierno tempore subsidens ejus industria variâ non solum superstitionis caligine, sed & barbarie Turcicâ, velut nube quadam obducta est, *ut nulli ipsis dolentius ad majorum memoriam suspirent, à quorum ingeniis exciderant: n)* tamen iis quondam moribus enituisse, eâque omnigenæ doctrinæ, scientiarum & artium culturâ splenduisse fertur, ut omnis olim humanitatis cultu exornatam fuisse putes. Quò facit illud Poëtæ: o)

Primæ frugiferos fœtus mortalibus

agris

B 3

Dididerunt

*Dididerunt quondam præclaro nomi-
ne Athenæ:*

*Et recreaverunt vitam, legesque ro-
garunt:*

*Et primæ dederunt solatia dulcia
vitæ.*

Romæ etiam sub Augusto compo-
sitæ si florentem statum spectes,
scientiam, eloquentiam, Poëtarum
suavitatem, & sapientiæ specimina
cuncta, quæ prodidit; virosve,
quos in deliciis habuit, eruditissi-
mos: dices fortean cum Barclaio:
secutas ætates sæpe de antiquâ ve-
nustate excidisse, & mores quo-
que interdum ad barbariem, si non
illam feram, tamen quæ obtusa in-
genia spissaret. p)

m) Barclai. Icon. anim. c. 2. n) & p)
ibid. o) T. Lucretius Carus de rerum
natura lib. VI. v. 1. 2. 3. 4.

§. III.

Gentiles, pro numine rerum
inanium ac simulacrorum cultores,
a gens dicti sunt; quod tamen vo-
cabulum

cabulum sæpius Ecclesiasticis tantundem valet; etsi proprie est populus sui & ab aliis discreti generis, à genus, (quod à gignere est,) derivatum. Ubi obiter notandum, omnes homines recte genus humanum nuncupatos, quod ad unum hominem sua cujusque geniti refertur origo. Gentis igitur hæc & gentilis notio ecclesiæ Judaicæ videtur accepta referenda, quæ ipsa unius tantum nationis seu gentis, cum sola verum Deum coluerit, omnes vero ceteræ falsos; non potuerat non omnes paganos atque ethnicos propter multitudinem gentes nominare. Hebræis enim & Judæis עַמּוּ *gentes*, & יָיָא singulariter, iisdem usurpatur significationibus atque *gens* apud Latinos. Rursus hæretici audiunt, qui sectam aliquam à verâ religione alienam instituunt aut sectantur, quasi non recto iudicio electionem fecerint: ἐκπέω enim, *eligo*, radix est, & inde

de *ἁίρεσις* *electio*. *Αἵρέσεως* autem di-
 ctionem Budæus probat apud ve-
 teres non ita odiosam fuisse, variis
 locis citatis, ut nunc apud Christia-
 nos: *quibus cum summa competat con-*
cordia, utpote ejusdem corporis mem-
bris, jure optimo invisum est hæreseos
seu sectæ vocabulum, divisionem so-
nans. q) Hos si recenserem & fu-
 sius describerem, nihil aliud face-
 rem, quam *γλῶσσαις εἰς Ἀθήνας*. Sa-
 tis ergo sit, hæc ob varias pro va-
 rietate gentium circa bella sacra
 subortas quæstiones indigitasse.

q) *vid. Lex. Græcol. ἁίρεσις.*

§. IV.

Hic autem barbari examinandi
 plus mihi faceffunt negotii; quippe
 quorum inprimis incerta appella-
 tionis ratio est. Quatuor comple-
 ctitur Cicero notiones his verbis:
neque tam barbari linguâ & natione
illi, quam tu naturâ & moribus. r)
 Unde in diversas abierunt Etymo-
 logici sententias, deducentes alii
 vocabulum

vocabulum à βαρβαρ, absonâ voce, in quam peregrini homines Athenis, cum primum Græcè loqui conarentur, sæpius inciderint : qui sunt, quos ego vidi, Budæus s) & quem auctorem ei fuisse suspicor, Strabo, pluribus hanc sententiam persecutus. t) Quibus quoque addimeretur Epops apud Aristophanem, qui ait, aves antequam eas loqui docuisset, barbaras fuisse ; teste Suidâ, qui barbaros exponit : μη εἰδότας ἄλλων ἀνθρώπων φωνήν. Βαρβαρισμός δὲ ἐκ τῶν κακιῶν λέξις ἐστὶ παρὰ τὸ ἔθος τῶν εὐδοκίμεντων ἑλλήνων. u) Aliis Barbaricæ religionis nomen est, ut Epiphanio, illud ex Epistola Pauli colligenti, & quatuor sectas constituenti, Ἰουδαϊσμόν, ἑλληνισμόν, Σκυθισμόν, & βαρβαρισμόν. Verba Apostoli hæc sunt : w) ὅτε ἐκ ἐνὶ ἑλλην καὶ Ἰουδαῖος περιτομή καὶ ἀκροβυστία· βάρβαρος, Σκύθης· δ᾽ ἄλλος, ἐλεύθερος. Alii ut Vossius x) & Janus Coldingius y) *barbari* ab Arabico

bico *Bar*, *desertum*, vel more Ebræorum *barbar*, *valde desertum*, computarunt natales. Vel denique à Chaldæo בַּר *extra*, *foris*, cui simile est בְּרָא, silva sive ager incultus, derivatam opinantur. Quæ sententia, quoniam inter eruditos constat, z) culturam morum & literarum in iisdem terris primum viguisse, & inde ad Ægyptum ac Græciam inter alia commercia olim pervenisse, haud à vero abludit. Significat itaq; *Barbarus* in suo sensu & usu extraneum non tantum, sed & peregrinum, propter indecoram vitam invisum, sive ab humanitate alienum. Cur barbariæ nomen totius Africæ maritimo tractui, ab Ægypto ad fretum Herculeum excurrenti, inditum sit, ἵνα μὴ κινῶ ut dicere solent, χορδὰς τὰς ἀκινήτας, jam quærere supersedeo.

r) in *Verr.* l. 4. c. 51. s) *Lex. Græcol.* t) lib. 14. *Geog.* u) *Suidas* in voce βαρβαρίζει. w) *Ep. ad Coll.* 3:11. x) *de Vit.*

*Vit. Serm. c. 1. y) Etymol. z) vid Voss.
de sect. Phil. c. 1. & Th. Stanl. Hist.
Phil. orient. l. 1. proœmium.*

§. V.

Siquidem verò præcipuus no-
ster sermo de barbaris sit, non uti-
que prætermittere debemus, quin
altius, quinam isti sint, inquiramus;
& cum id non secundum cuius-
que confessionem, aut aliarum accusa-
tionem pronunciandum sit, a) certis
quibusdam notis feritatem ab hu-
manitate disjungamus. In quibus
describendis si ductum sequutus fue-
rim Joh. Gerhardi, ubi gentilismum
deserto assimilatum tribus de cau-
sis afferit & depingit, b) videor id
meo quodam jure fecisse. Utenim
hic ponit. 1. *Sterilitatem*, bonarum
nempe actionum quæ Deo place-
ant: sic etiam barbarismi princi-
pem notam morum & vitæ fœdita-
tem constituo. Ubi videlicet homi-
nes ad actiones bonas, quæque ra-
tionali & sociali naturâ dignæ sint,
inepti

inepti offenduntur; & lubidini potius contumacis appetitus, quam rectoribus rationis dictaminibus obsequentes, jusque in armis & robore habentes, rabiei ferarum haud multo abfimilem agunt vitam. Apud quos pro candore virtutis impetus, *c)* pro pace deprædatio *d)* grassantur; nec non quæ Poëta abominatur: *e)*

- - *Tristes habitus, f) obscenaq; visu
Corpora; mens duro numquam cessura
labori;*

*Præda cibus, vitanda Ceres, fratres-
que necare*

*Ludus, & occisos pulcrum jurare pa-
rentes.*

Ex barbaris vero actionibus pessimæ putantur, esus carniū humanarum, g) liberorum furtum, eorumque ut & conjugum stuprum, ob pretium flagitii datum, à parentibus & maritis concessum, h) concubitus cum matribus, i) & masculis, k) & quæ id genus alia ab Apostolo recensentur. l)

2. *Obscuritatem* cum Gerhardo ponimus, ob defectum 1. recti rationis usus, culturæ, atque prudentiæ, unde passim apud scriptores *rudis & inconditus sensus* eis tribuitur; *m*) 2. humaniorum, quæ feritatem morum emolliant, literarum. 3. Legum rationalium. *n*) 4. Veri Dei notitiæ cum recto cultu conjunctæ: qui tamen magis fortean gentilismi notam facit. Horum in loco resident ingenii hebetudo & stoliditas; mala educatio; hominum immolatio; *o*) leges vel nullæ, vel plerumque *p*) irrationales; Deorum multorum fictio, seu potius creaturarum, Dæmonumque apud multas sub statuis & idolis adoratio.

3. Tertio loco recenset ille *ferarum societatem*. Namque vivunt quasi cum feris montani & sylvestres, nec tantum focios homines, ἔξελς ἰνελώδελς sequentes, habent; verum etiam spiritus impurus inter

ter eos regnat, ἐνεργῶν ἐν τοῖς υἱοῖς
 τῆς ἀπειθείας. q) Hæ igitur sunt il-
 læ notæ, quibus rudem & multis
 modis agrestem vivendi rationem
 ab humaniori libuit discernere.
 Quanta sit enim, & quam latè pa-
 tens hæc feritas barbarorum, qui-
 ritus portentosi, quæ legum ac do-
 minorum tyrannis, referre exactè,
 iusti voluminis opus esset. r) Hoc
 solum adjiciam, non vitia hæc à me
 conjunctim omnia ad barbariem
 constituendam accipi, nec prout in
 quibusdam singulariter deprehen-
 duntur, sed quatenus apud aliquam
 gentem communia sunt. Verbo :
 barbaries est, ubicumque *licentia*
 s) contra præcepta divina, menti
 impressa, ob defectum aut intelle-
 ctus, aut legum & disciplinarum, in-
 valuit; atque sunt alii aliis barba-
 riores, five crassiores & stupi-
 diiores.

a) Zentgr. de J. G. or. Art. 3. §. 26.
 b) Postil. Salom. am VI. Sont. nach
 Trin.

Trin. super dict. Cant. 8: 5. c) Florus lib. 3. c. 3. v. 5. d) Curt. lib. 4. cap. 6. &c. e) Claudianus in Ruf. l. 1. f) Curt. lib. 8. c. 4. g) Julius Cæs. de bell. Gall. lib. 7. p. m. 155. &c. b) Curt. lib. 5. c. 1. & Hybner de Georgianis. i) exempla vid. Zentgr. Art. 1. §. 15. de F. G. k) Barclai. Icon. anim. c. 9. de Turcis. l) Rom. 1. m) Curt. lib. 7, 8. l. 8, 2. l. 7. c. 4. n) Salustius Jugurt. bell. c. 18. o) Curt. lib. VI. c. 3. & Jul. Cæs. lib. 6. p. m. 107. p) Thom. Explan. in Ar. 1. Pol. 1. l. 1. q) Eph. 2, 2. r) Cost. de proc. Ind. f. 2, 3. s) Curt. lib. 8, 3.

§. VI.

Tales hodie esse Africanos & Asiaticos, & quotquot Muhame-
tismi, flagitiosi ac venenosi gene-
ris, sunt, multis probare, non ali-
ud est, quam noctuas Athenas
mittere. Americæ etiam minimam
partem cultum animorum passam,
reliquorum vero animos nudâ &
humano generi pudendâ barbarie
efferatos, neque legibus, neque
industria

industriâ temperatos audimus.
 Hinc ergo ut abeamus, orbis no-
 stri Europæi & Christiani mores
 inspicientibus, haud supervacua
 disputatio erit de Moscovitarum,
 aliorumque à Christo nomen tra-
 hentium ruditate & ferociâ De
 ecclesiâ enim Græcanicâ hoc fa-
 tendum, quod si non eam nomen,
 tamen impietas & stoliditas procul
 a nobis discreverit. Quod vel ex
 Georgianis constat, de quibus ta-
 lia profert Hybner: so t) haben sie
 doch schlechte tugenden/ daß die kin-
 der gemeiniglich vom Vater zum
 stehlen/ und von der Mutter zum
 huren gehalten werden. Ferunt u)
 etiam Russos gentem esse servitu-
 ti natam, in Castigandis furtis re-
 missam, literarum adeo rudem, ut
 pauci inter illos vulgatissimas pre-
 ces calleant, quibus numen propi-
 tiant; flaminesque unum caput ex
 sac. Bibliis, vel expositione eccle-
 siasticâ eorum, ægre recitare que-
 ant,

ant, librosque Latinos & Græcos
 numquam ferme viderint. Imo ha-
 betur testimonium cujusdam *αὐτό-
 πτης* *ω*) (sed ante seculum & paulo
 ultra) qui præter alia fatetur se in
 mediâ illâ barbarie Ruffiæ orienta-
 lioris hærentem audivisse; incolas
 quidem confessos S. S. Trinitatem,
 verum diebus dominicis puras so-
 lummodo fabulas, plerumque de S.
 Nicolao, Deo illorum tutelari, po-
 pulo fuisse prælectas, evangelii le-
 ctionem nunquam. Dæmonem me-
 ridianum coli & metui; qui, cum
 maturæ resecentur fruges, habitu
 viduæ lugentis ruri obambulet, o-
 perariisque uni vel pluribus, nisi
 protinus viso spectro in terram
 proni concidant, brachia frangat
 & crura. Multos quoque alere fer-
 pentes, sibi in domibus familiares.
 Homicidam, nisi *ἐπ' αὐτοφώγῳ* sit de-
 prehensus, quinque florenis vitam
 redimere posse: homini autem, qui
 alterius canem ceciderit, mulctam

10 florenorum irrogari. O leges
 irrationales! irrationalia animantia
 ratione præditis præferentes! Et-
 jam si vero talis & tanta barbaries
 Russis, vicinis nostris non satis fi-
 dis, objiciuntur: tamen non susti-
 neo tantæ & perversitatis & stoli-
 ditatis gentem illam hoc tempore
 infimulare, siquidem novissimi Mo-
 scorum Principes, cultioribus arti-
 bus aliunde ad se accersitis ac libe-
 raliter cultis, sensim ruditatis sese
 vinculis exsolvere, jamque vecor-
 diæ jugulum ferire cœperunt. Ju-
 dæos, gentem vagam, avidam,
 fervilem, supersticiosam, fœdam,
 moribus habituque incultam, hic
 omitto. Atque in hanc contempla-
 tionem plura me adducere non fi-
 nit temporis ratio; sed nec illud
 plane præterire, Hungarorum,
 Illyriorum, Dalmatarum, istiusque
 tractus plurium gentium mores
 pro dominorum solere ingenio di-
 sponi.

t) Quæst. Geogr. cap. 16. qu. 40. u) Puf. introd. ad hist. cap. 11. §. 5. Barct. Icon. an. cap. 8. w) Epist. Anon. ad D. Chytræum.

§. VII.

Quid mortales eo usque feritatis protrulerit, investiganti mihi, non aliæ sese offerunt certiores causæ, quam quæ ex sacris historiis primò colliguntur. Unde 1. caco-dæmonis, de insigni suo honore deturbati, & tenebrosa in tartara missi, summi Numinis æque ac humani generis adversarii, odium inextingvibile, insidiæ & stratagemata innotescunt. Sicut enim ille in id ab initio incumbit, ut vera Dei notitiâ eradicatâ, divinoque cultu in se translato, transfugis denique quam plurimis à civitate Dei factis, regnum suum stabiliatur, infernalium tormentorum consortibus delectetur: ita omnis barbariei & idolatriæ fons est & origo. 2. Mentis humanæ intellectus in veri co-

gnitione per lapsum miserrime ob-
 scuratus, & desiderium boni cœle-
 stis extinctum deprehenditur; quorum in locum succedente adfe-
 ctatâ hominis malitiâ, & ardore
 boni terrestris & adulterini, o-
 mnem moverunt lapidem morta-
 les, ut ejus potirentur, cujus ma-
 xime flagrarent amore. Quamvis
 enim reliquæ quædam concreatæ
 perfectionis, & semina boni natura-
 lia hominibus superessent: tamen
 præjudiciis occupati, sensibus cor-
 rupti, rerumque sensibilibium im-
 moderato irretiti amore, dictami-
 na luminis recti neglexerunt; adeo
 ut magis magisque tenebris invo-
 luti, atque deinde negligentiores
 in seria DEI virtutumque contem-
 platione facti, non potuerint non
 immane quantum errare, & ad
 mille impietatis syrtes impingere.
 Quo aptare possum illud Gregorii:
*ex quo semel luxuria mentem alicujus
 occupaverit, vix eum bona cogitare per-
 mittit;*

mittit : sunt enim desideria viscosa ;
 quia ex suggestionem oritur cogitatio , ex
 cogitatione affectio , ex affectione dele-
 ctatio , ex delectatione consensus , ex
 consensu operatio , ex operatione con-
 suetudo , ex consuetudine desperatio , ex
 desperatione peccati defensio , ex defen-
 sione gloriatio , ex gloriatione damna-
 tio. x) 3. Historia perversi Caini
 & Chami etiam testimonii loco est,
 quanti errores nequissima flagitia
 consequantur , cum non solum ipsi
 à DEO omnis bonitatis & lucis fon-
 te aversi , & in malo obdurati , sed
 & posterì , eorum vestigiis inceden-
 tes , ad omnis generis nequitiam &
 inscitiam componerentur. Quo sta-
 bilitum huc Barclai effatum addu-
 cimus: Unius sæpe error ceteris lu-
 bricum fuit , quo laberentur , vicissim-
 que de unius rectâ sententiâ mutuam
 sapientiam multi sumebant. y) 4. Egre-
 gia denique scripturæ loca huc fa-
 ciunt , non quidem prætereunda ,
 sed in nostro foro non explicanda ;
 quibus

quibus justissimus Deus pariter ac clementissimus dicitur, ὅτι παρέδωκεν αὐτὰς εἰς πάθη ἀτιμίας, 2) ἔιασε πάντα τὰ ἔθνη πορεύεσθαι ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν. a) 5. Ultimo, quem neglectus Theologiæ naturalis monstrosum foetum enixus est, multum astutiâ imperantium crevisse constat. Quippe qui probe gnari, animos civium imperio difficiles nulla re alia efficacius, quam divinæ alicujus auctoritatis terrore incusso, regi & in obsequio teneri, sub specie zeli cujusdam religionis veræ, varias idolomanias, superstitiones & falsos ritus introduxerunt. Et quoniam homines sensibus corruptos, nec divinam ubique præsentiam percipientes noverant: Deos plures atque corporeos, quo melius rebus curandis sufficere crederentur, finxerunt, cœlestesque honores à vero Deo in res naturales, quarum opibus aperte juvabantur, b) transferendo, figmentis maxime nefandis

dis religionem adulterarunt. De Diis autem innumeris & diversis Paganismi generibus legantur ii, qui ex professo ea collegerunt. c) quanquam secundum Hesiodum d).

Τῶν ὀνομ' ἀργαλέον πάντων βροτῶν
ἄνδρα ἐνίππειν.

x) vid. Lang. Floril. de Luxuria

y) Icon. an. c. 2. z) Rom. i. a) Act. 14, 16. b) Jul. Cæsar. lib. 6. de Bell. Gall. c) Rossæus von der ganzen welt Religion. d) de Geneal. Deorum v. 369.

§. VIII.

Hic quantuscumque omnium error fit, adeo tamen suus unicuique tactus est adfuetudine familiaris, ut nulli quidquam rectum putent, nisi quod ipsorum moribus conveniat. e) & sua Religio cuique optima, ut quæ plerumque non ratione sed affectu dijudicetur. f) Quem ita describit Plutarchus in Them. ὦ ξέ-νε, νόμος διαφέρεισιν ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ ἄλλοις καλὰ· καλὸν δὲ πᾶσι τὰ οἰκεῖα σώζειν ἢ κοσμεῖν. g) Sic Carthaginen-
sibus

sibus erat rectum & laudabile, Sa-
 turno hostias humanas immolare;
 Græcis & Romanis secus. Lace-
 dæmoniis pueris furari, modo la-
 terent, nec deprehenderentur in
 furto manifesto, honestum; ceteris
 Græcis & Romanis turpissimum. *b)*
 Hinc ergo accidit, ut una quæque
 ferme gens alios omnes peregrinos
 præ se barbaros, quasi ab humani-
 tate & virtute alienos reputaverit.
 Quemadmodum ut olim Græci, ita
 dein Romani, omnes extra limi-
 tes regni sui, (Græcis exceptis)
 appellarunt barbaros: à quibus ta-
 men ipsi vicissim audierunt tales.
 Ægyptii item omnes, qui alia, quam
 ipsi, utebantur lingua, barbaros
 vocarunt. *i)* Paulus Jovius & alii
 quidam Itali omnes alios præ se po-
 pulos pro barbaris habitos varia
 ambitione contemnerunt. Machia-
 vellus Florent. Germanos barba-
 ros vocavit, Italos vero, Gallos, &
 Hispanos multo iceleratiores. *k)*
 Recte

Recte igitur Anacharsis objicienti,
 Scythas esse barbaros, respondit :
 Scythas quidem in Græciâ pro bar-
 baris haberi, at vicissim apud Scy-
 thas Græcos barbaros esse *l)*. Hæc
 falsa uniuscujusque opinio maxi-
 mum recipiendæ veræ religioni im-
 pedimentum est. Ut enim sua sibi
 honesta, peregrina verò turpia ;
 ita fastu partim & aliorum popu-
 lorum inhumano contemptu, ab
 aliarum gentium familiari commer-
 cio adeò abstinent, ut amice licet
 provocati, difficilem sui aliis faci-
 ant copiam. quod de Indis testa-
 tur Kircherus, fuisse videlicet ta-
 les, usque dum clariora Christiano-
 rum ingenia sensim experti sunt. *m)*
 Et partim rectores civitatum, ne
 cives sui ex alienis aliquid vitiosi
 contagii contrahant, ab eorum con-
 sociatione & familiaritate illos re-
 vocant : quidam ut Lycurgus Spar-
 tanorum legislator, non relinquunt
 illis liberum peregrinari & vagari,
 quippe

quippe ξενικά ἢ θη συνάγῃσι μιμήματα
βίων ἀπαιδευτών, ἢ πολιτευμάτων δια-
φορὰν. n) Quidam advenas nullā
de causa utili in urbem irrepentes
abigunt, μὴ διδάσκαλοι κακῶ τινὸς ὑπ-
άρξωσιν. o)

e) Corn. præf. f) Grot. lib. 2. c. 20.
41. g) Lambini not. in præf. Corn. N.
b) ibidem. i) Theat. prud. eleg. J. Frid.
Reinhardi ex just. Lipsii libris pol. ere-
ctum L. V. c. IV. §. 17. k) Emenkel in
Thucid. l. 1. de bell. Pelop. N. 3. ad vo-
ces : nec Barbarorum. l) ibid. conf.
Laërt. lib. 1. c. 9. m) Sina illustrata p.
116. 118. n) Plutarch. t. 1. opp. Lyc. f.
56. a. o] ibid.

§. IX.

Licet verò lumen mortalium ;
sibi relictum, jam non sufficiat vo-
luntati Dei declarandæ, aut cultui
ejus legitimo prodendo ; nam sicut
opificis potentiam & peritiam osten-
dunt opera ejus, imaginem autem mi-
nime ; sic opera Dei &c. p) : tamen
homo, si modo uti vellet istius be-
neficio,

neficio, h. e. scintillulis in mente
 relictis, admoto quasi folle fufflan-
 dis & excitandis, nec non ratioci-
 niis de origine hominum, creatio-
 ne & conſervatione mundi; poſſet
 non tantum cognoscere unum De-
 um eſſe, omnium creatorem, gu-
 bernatorem, eundemque ut ſupe-
 riorem, ex quo omnia depende-
 ant, eſſe honorandum, amandum,
 colendum; omnia in ejus laudem
 facienda, atque id genus alia hone-
 ſta, juſta & decora: verum etiam
 ad illam notitiam, licet confuſam, &
 poſt hanc vitam obtinendo fini in-
 ſufficientem, pertingeret, quæ eſt
 de præmiis vel pœnis animæ poſt
 mortem, prout ſcil. in corpore ſe-
 geſſerit; imo cognosceret ſe non
 pravitati obnoxium, ſed in majori,
 quam quidem nunc ſit, perfectio-
 nis gradu primo creatum fuiſſe,
 ſua vero ipſius culpa (licet modum
 neſciat) morbum lethalem, ut in
 Deum ſit rebellis, contraxiſſe; ideo-
 que

que ex obligatione quadam & pro salute sua esse studendum, quibus modis ad ejusdem cognitionem redeat. Adeoque etsi divinam revelationem initio ignoraret, tamen quaesitæ istius, vel sibi annunciatae *νηφελος*, tam interna, quam externavolvendo & revolvendo, non posset non adspiranti numini jamque adjuvanti etiam reduniri. Verum, si crudum ulcus adaperiam, quam fors mortalium misera & deploranda est! Amorem, cultum, & obsequium creatori debitum transferunt ad res creatas, pro Summo Bono nihil præter fluxa & fragilia, quæ in sensus incurrunt, meditantur, & eligunt; nihil minus, quam Deo dignas cogitationes & opiniones foveant:

Et quibus *os sublime dedit, cælumque*
tueri.

Fussit & erectos ad sidera tollere vultus; q)

Hi proni, ut spectant animalia cetera
terram.

Verum

Verum enim vero, notiones interea ad quamcumque religionem constituendam communes, r) Deum esse, omnisque juris violati vindicem, ut rerum aliarum moderatorem, non oblitteratæ, sed apud omnes gentes, quantumvis maxime feras, robustæ & permanentes sunt. Hinc igitur in omni terrarum orbis angulo firmum fidei omnis & jurisjurandi fundamentum viget; omnium legum principium & fulcrum. Si qui enim dementia hominum portenta sint, existentiam numinis negantia, de quibus superiori semestri ad hoc Athenæum disputatum est, s) latent tamen illa adhuc, imo latebunt, sub ferali suo antro privato, monstra rationalium, & in sensum certè reprobum à Deo data; nec in tantum invalescunt, quin verum sit Æliani de barbarorum religione caput, cujus hæc summa est: μηδεὶς αὐτῶν εἰς τὸ θεότητα ἐξέπεσε, μήδε ἀμφιβάλλουσι περὶ

περὶ Θεῶν, ἀρὰ γέ ἐσιν, ἢ ἔκ ἐσιν· ἢ
 ἀρὰ γε ἡμῶν φροντίζουσιν, ἢ οὐ. t).
 Hisce igitur ita constitutis & inve-
 stigatis, haud difficile erit, lites,
 propter mores & religionem inter
 gentes exortas, dirimere, seu com-
 ponere.

p) Baco de Verulam. Augm. Scient.
 lib. 3. c. 2. q) vid. Metam. 1. 2. r) Grot.
 de J. B. & P. lib. 2. c. 20. §. 46. s) A-
 θεομάσιξ. Morini. t) lib. 2. c. 31.
 var. hist.

CAP. III.

De causis belli adversus Barbaros.

§. I. Agitur de causis justificis & suasoriis.

§. II. Proponitur quaestio: an ob servile
 ingenium juste subigantur barbari?

§. III. Et

§. IV. Ad illam negative respondetur.

§. V. Queritur: an ob delicta in jus natu-
 ra à moratioribus rectè puniantur?

§. VI. Itidem negatur.

§. VII. Gentium circa hæc officium huma-
 nitatis describitur.

§. VIII.

- §. VIII. De superstitione & irreligiositate
queritur.
- §. IX. Non ob priorem debellandos asseritur.
- §. X. Afferuntur argumenta pro irreligio-
sitate.
- §. XI. Refutantur.
- §. XII. Instituitur questio: an propter fi-
dem Christianis jus competat in in-
fideles?
- §. XIII. Infideles justos dominos suarum
rerum esse, ostenditur.
- §. XIV. An propter religionem veram pro-
pagandam bello impetantur gentiles?
- §. XV. Religionem bello propagari non de-
bere, affirmatur.
- §. XVI. Quaestiones ceterae recensentur.
- §. XVII. Quid de haereticis tenendum, bre-
viter monstratur.
- §. XVIII. Quenam sit justa causa belli ad-
versus barbaros, subjungitur.

§. I.

ORdine sic perductus ad causas
belli in barbaros hoc levi peni-
cillo adumbrandas, in memoriam
vocor discriminis Polybiani haud
incommodi, & à Grotio, summo Vi-
ro, in de causis belli injustis adhi-
biti

biti, quo aliæ dicuntur *justificæ*, aliæ
suasoriæ; προφάσεις ab αἰτίαις distin-
 guuntur. u) Sicuti enim de justitia,
 & lege hominibus a Deo posita
 contra violentiam, cecinit Hesiodus,
Κῆρ. perelegantis ingenii & mollissima
dulcedine carminum memorabilis. x)

Ἰχθύσι μὲν καὶ θηροῖ καὶ οἰωνοῖς πετεει-
 νοῖς

Ἔσθειν ἀλλήλους, ἐπεὶ δὲ δίκη ἐστὶν ἐπ'
 αὐτοῖς.

Ἀνθρώποισι δ' ἔδωκε δίκην, ἥ πολλὸν
 αἰεὶ

Γίνεται. γ)

Quod non tantum omnium menti-
 bus infixum, verum etiam consen-
 su usque eo ubique probatum est,
 ut nemo in id sine famæ vel *existi-*
mationis suæ h. e. *summæ voluptatis* z]
 ac vitâ ferme carioris detrimento
 delinquere queat. Ita, quibus
 quoque voluptati sæ vitia, quibus
 finitimas, sibi nullo modo molestas,
 bello conterendi ratio sola imperii
 cupiditas est, non solum bella, quæ
 justitiâ

iustitiâ vacant, ineunt, verum etiam
 iniuste inita juris peplo defendere
 callidissime satagunt. Quod profe-
 cto non male aliquis in bellis etiam
 sacris animadverterit; quippe quæ
 cum vario juris titulo & prætextu
 auctores suscepisse leguntur: sunt
 tamen pleraque, uti de talibus lo-
 quitur Vellejus, *bella non causis ini-
 ta, sed prout eorum merces fuit. a)*
*Nam nunc vix bellum est ullum, quod
 non religionis causa dicatur geri b)* Su-
 um quisque bellum sacrum prædicat,
 hostes quisque suos impios dictitat, suam
 quisque causam sanctam nominat; in o-
 re omnium sanctum piuinque versatur:
 consilio, conatu, animo secus agitur. c)
 Ego vero τὴν διάνοιαν bellantium in
 medio relinquens, eas solummo-
 do causas, quæ non tantum ex do-
 minio, quod sibi quidam falso vin-
 dicaverunt, sed ex tribus causarū bel-
 landi generibus, *defensione, recupe-
 ratione & punitione d)* vel juris spe-
 ciem habere videntur, vel quibus-
 dam

dam ita visæ sunt, expendere aggredior.

u) Grot. de J. B. & P. lib. 2. c. 1. §. 1. & cap. 22. §. 1. inspicere notas etiam auctoris. x) vid. elogium hoc apud Vell. Pat. lib. 1. c. 7. y) Hesiod. opera & dies v. 275. & c. z) Puf. de J. N. & Gent. lib. 3. c. 2. §. 7. a) L. 2. c. 3, 3. b) Dom. Sotus de Just. & Jure lib. 5. Quæst. 3. de dominio art. 5. c) Theat. prud. eleg. Job. Frid. Reinh. in Lipsj. lib. V. c. IV. §. 18. d) Grot. lib. 2. c. 1. §. 2. de J. B. & Pacis.

§. II.

Inter has mihi primò ea Philosophorum controversia decidenda occurrit, qua disputari solet, æquumne an iniquum sit, barbaros armis subigere, quasi naturaliter servos, & dignos qui serviant? idque vel quia antiquissima est, vel quia prima juris naturalis, inter homines gentesque intercedentis, præcepta directè tangit. Scilicet id primum ob prius ostensam æqua-

æqualitatem resultat præceptum :
*ut ne quis , cui peculiare jus non est
 quæsitum , plus sibi quam reliquis arro-
 get , sed alios æquo secum jure frui per-
 mittat.* e) Eorum autem sententia ,
 qui hoc bellum ut justum defen-
 dunt , his argumentis suffulta est.

1. Quod æquum sit, ut discrimen in-
 genii differentia juris consequatur,
 ac hebetiores & ad se regendos in-
 epti prudentioris alicujus imperio
 subiecti vivant; adeoque barbaros
 ob intellectus imperfectionem justo
 dominio haud aliter ac dementes
 & infantes carere ; & ipso opere à
 naturâ morationibus imperium da-
 tum esse , atque sic consequenter
 jus illos invitos etiam ad servien-
 dum adigendi competere. 2. Quod
 naturæ congruens sit, & utriusque
 partis saluti atque commodo melius
 consulatur , si in perspicaciores re-
 gimine collato , ceteris obsequio in-
 juncto , illi & sibimet ipsis & his re-
 gendis prospiciant , hi vero corpo-

ris vigore ac robore utilia iussa ex-
sequantur. *f*)

e) *Puf. lib. 3. c. 2. §. 4.* *f*) *Arist. Pol. lib. 1. c. 1.*

§. III.

Ad primum quod attinet, re-
futavit id tanquam absurdissimum
illustris Vir Pufendorfius, *g*) osten-
dendo servitutem hanc adversâ
fronte cum naturali æqualitate pu-
gnare, nec aliquem Regem ac du-
cem statim esse, qui imperio sit di-
gnus, & exercitui regendo aptus;
sed naturam in eo velut sollertiam
ostentasse suam, quod mortalibus
non eadem mensurâ bona sua ad-
mensa sit, ne alter alterius ope non
indigendo minus exerceret socia-
litatem; atque ut inter istam varie-
tatem iusta sibi harmonia constaret,
æqualitatem istam naturalem, esse-
cisse. Siquidem enim sapientissimus
creator idemque summus rector,
nobis eandem animam instillavit,
ex eadem stirpe & materiâ nos pro-
duxit,

duxit, ut eodem modo nascamur, nutriamur, adolescamus, decedamus, nec non fortunæ ludibrio æque omnes obnoxii simus; utique ad colendam socialem vitam omnes æqualiter strinxisse; eandemque omnibus libertatem decrevisse præsumitur. Ad eundem certè modum ac in republicâ princeps terrenus nobiliori vel ditiori civi nihil licentiæ & juris in ceteros statuit, quin eadem iste, quæ ipse expectat officia, erga alios exerceat; & rusticorum astutiori vel laboriosiori nihil quidquam in reliquos propter deteriore conditionem & fortunam tenuiorem, quin communi jure illi etiam ex æquo gaudeant, conceditur: Sic etiam homines æquali jure sub divino imperio gaudentes, & quæ, ut tantò melius illud factum tectumque servaretur, introductæ sunt civitates, haut quaquam eo valent, ut illorum alter alterum, harumve una alteram

D 3 stolidiorem

stolidiorem licet, isto rerum dominio & proprietatibus possit privare, quæ semel unicuique per divisionem vel occupationem, jam consensu diu firmatæ, contigerunt.

Verum hæc potestas solius DEI est, regis regum & domini dominantium; quam in ullum hominem

transtulisse aut unquam jus & imperium in omnes & omnia concessisse nec legitur, nec intelligitur. Si

illa enim differentia juris ex naturâ esset, aut à præscripto divino dependeret, utique esset aliquo modo manifestata, vel prona conse-

quentia ex principiis innatis erueretur, ut plerorumque saltem consensum adipisceretur. Jam vero ni-

hil tam naturæ hominum adversatur, nec quidquam eruditi tantum non omnes tam acriter impugnant,

quam servitutem istam naturalem. *Nemo est tam stupido ingenio, quin arbitretur rectius aut commodius suo se ingenio vivere, quam si ad alterius arbitrium*

trium

trium se componat. i) Quibus ultimo verba Francisci Victoriæ adjiciuntur: Barbari secundum rei veritatem non sunt amentes, sed habent pro suo modo usum rationis, quia habent ordinem aliquem in suis rebus, matrimonia distincta, magistratus, dominos, leges, opificia, religionis speciem &c. quæ omnia requirunt usum rationis. Imo si usum rationis non haberent, ad querendum necessaria ad salutem, essent sine culpa in peccato. k)

b) Puf. de J. N. & G. lib. 3. c. 2. §. 8.

i) ibid. k) relect. V. sect. 1. §. 23.

§. IV.

Ad alterum illud sufficiens esse potest responsio pronunciatum egregium Grotii: Non enim, si quid alicui est utile, id statim mihi licet ei per vim imponere l) Fateor quidem naturam quorundam ita comparatam esse, uti Plutarchus refert Agésilæum dixisse: Τὰς τὴν Ἀσίαν κατοικούντας, ἐλευθέρους μὲν κακὰς εἶναι, δούλους δὲ ἀγαθὰς; m) et Barclajus de Moscis:

Moscis: Servituti gens nata, ad omne libertatis vestigium ferox est, placida si prematur. n) Est autem illa servitus talis, quam gentes suo sub rege ferviant. Et ut nullam usque eò barbaram gentem inveniri crediderim, o) quin aliquis ex illa tantis animi dotibus gaudeat, ut ceteris imperare queat; ita nullam tam abjectis esse animis, quæ non ad ultimum usque antiquum patrium servare statum & domestico regi imperio, quam aliis subiecta esse mallet. Ergo si vel maxime singuli gentis alicujus servitutem ament personalem, naturali tamen libertate omnes, quæ integrum generis humani cætum & populum constituunt, exuere propterea non licet, cum eandem sub suo rege, qui sui juris est, servire queant servitutem. p) Commoda vero, quæ exinde provenirent, quod moratior gens sibi barbariorem subjiceret, plurimis suis scaterent incommoditatibus. Nam etsi semper verum est, hoc tritum proverbium: *Omnis*

*Omnis commoditas sua fert incommoda
secum*

Nulla incommoditas commoditate caret:
Illa tamen salus, qui tali bello hebetioribus, & officium vel utilitas, quæ prudentioribus acquireretur, tanta fortè constaret sanguinis ex utraque parte, tantâque bonorum profusione, ut minimâ quidem ex parte damna ista exæquaret bonum quæsitum; & postea, ut navis ad eam magnitudinem pervenire potest, quæ regi nequeat, sic & tantus hominum numerus & locorum distantia unum regimen non ferrent; ideoque ex emolumento ad hoc jus imperii nulla valet consequentia. Ex aptitudine autem naturali hoc restat ut concludamus, quod si imperium sit constitutum, magis naturæ congruere, ut in eos, qui ingenii felicitate polleant, summi vis imperii conferatur; his vero, qui obtusiores sunt, obsequii gloria relinquatur: atque
tum

tum quoque propter usum rationis, qui tardioribus penitus dene-
gari nequit, liberam esse debere e-
lectionem, &, quamdiu nullum uni
in alterum jus est quæsitum, spon-
taneum in subjectionem consensum.

l) de Fur. B. & P. lib. 2. c. 22. §. 12.

*m) tom 2. opp. Apoph. f. 190. vide Zentg.
de J. Gent. Art. 3. §. 7. n) Icon anim.
c. 8. o) vid. exemp. apud Zentgrav. cit.
loco. p) ibid.*

§. V.

Hanc alia quædam, de barbaro-
rum delictis in jus naturæ, acrior
insequitur Politicorum disputatio;
quâ inter illos minus convenit de
puniendi potestate, quam, ceu effe-
ctum legis naturalis, alii regibus
competere affirmant, alii negant.
Inter illos sunt præter alios etiam
Hugo Grotius, Vir omnium cal-
culo πολιτικώτατος, & illustris Baco
de Verulamio: Inter hos celeb. Pu-
fendorfius, Zentgravius, Franci-
scus a victoria, Josephus â Costa,
Covar-

Covarruvias, Vasquius & alii. Affirmantium argumenta optimè cognosci possunt ex eodem illo Grotio, ubi ita scribit: *q*) Sciendum quoque est; reges, & qui par regibus jus obtinent, jus habere pœnas poscendi, non tantum ob injurias in se aut subditos suos commissas, sed & ob eas, quæ ipsos peculiariter non tangunt, sed in quibusvis personis jus naturæ & Gentium immaniter violantibus. Nam libertas humanæ societati per pœnas consulendi, quæ initio, ut diximus, penes singulos fuerat, civitatibus ac judiciis institutis, penes summas potestates resedit; non proprie qua aliis imperant, sed qua nemini parent. Imo tanto honestius est alienas injurias quam suas vindicare, quanto in suis magis metuendum est, ne quis doloris sui sensu aut modum excedat, aut certè animum inficiat. Hanc sententiam confirmat Hercules & The-
sei

sei elogiis, passim apud scriptores collectis; quod *ille* alienas terras transierit non concupiscendo, sed vindicando & injustos puniendo; eo-que pacto maximorum bonorum auctor hominibus factus, inque se susceptâ communi humani generis curâ inter Deos referri meruerit: *hic* vero latrones & quidquid monstri ac sceleris ubique fuit, virtute animi & robore dextræ sustulerit vel comminuerit. Adeoque cum Isocrate concludit: Justissimum esse bellum in beluas, proximum in homines beluis similes. Et addit, quod, si talis puniendi potestas non ex jure naturæ regibus concessa esset, sed tantum ex jurisdictione civili in suos, tum non hostis in hostem puniendi jus haberet, etiam post bellum susceptum ex causa non punitiva; quod tamen jus plerique concedant, & usus omnium gentium confirmet.

q) De Jur. Belli & Pac. lib. 2. c. 20.
 §. 40. §. VI.

§. VI.

Hæc quantacunque sunt, ex altera tamen parte eò liberius pugnare sustineo, quò uberius modo laudati viri hæc dudum tela exceperunt, atque hebetarunt. Positum enim est, delicta illa, propter quæ in arenam ceteri descendere non resant, nullo modo nos, sed eos tantum, qui extra nostram civilem societatem degant, tangere. Qualia sunt sacrificia hominum, esus carniū humanarum, impietas in parentes, & id genus aliæ vel in suos vel vicinos injuriæ. Tales enim peccatores non in alios, quam quos directè lædunt, injurii, nec in universum genus hominum hostiles dici possunt. Primo igitur regerendum, naturam quidem sese defendendi potestatem, & injuriarum illatarum vindictam sumendi, jus vero damna in quosvis illata ulciscendi non magis concessisse, quam eminentiam homines inter introduxisse.

duxisse. Pœnam enim imponere ;
 non est alicujus æqualis , sed supe-
 rioris. Et quamvis vir sæpè lauda-
 tus contendit libertatem istam pe-
 nes summas potestates resedisse ,
non propriè qua aliis imperant , sed qua
nemini parent : tamen hæc adeo hoc
 loco conjuncta observantur , ut se-
 paratim vix intelligi queant. Nec
 aliter illud *aliis imperare & nemini*
parere concipi potest , quam cum
 jure primò & per se puniendi suos ,
 & ab aliis reparationem dati dam-
 ni , atque cautionem de non læden-
 do in posterum per modum belli
 exigere. Nam alias , cum in omni
 provincia multi sint peccatores , &
 graviora hæc sint peccata Christia-
 nis , qui plenius ea de re edocti sunt
 quam reliquis : quotidie regna mu-
 tari possent. *quam ob rem ubi in ali-*
um , cujus defensio mihi non est com-
missa , peccatum fuit , non magis illius
ultionem extra causam fœderis mihi ar-
rogare possum , quam jus dicere iis , qui
mihi

mibi non sunt subjecti r) Deinde nec obstat, si quis secundum illud Democriti : *Φύσει τὸ ἄρχειν οἰκῆριον τῷ κρείσσονι*, ex grotio objiceret, maleficum se quovis alio inferiorem fecisse, & quasi ex hominum cœtu detrufisse in bestiarum censum, quæ homini subjacent. Nam in eligendo est quidem hoc convenientius, quod Democritus innuit; ast alias meliori sufficit ea, quæ oportuit, fecisse, & laudem ac præmia meruisse; ac peiori, justissimum DEum habere ultorem; cui soli legislatori ut inobediens fuit, ita eidem soli det pœnas, æquo similis censetur. Qui summus rector sicuti hunc non regem alterius constituit, (quod non ab hoc dictatis legibus dirigitur alter) ita nec judicem vel pœnæ exactorem. Nec probabilior mihi habetur hæc conclusio: hic delinquit, e. morationi subjicitur veluti brutum; quam illa: hic delinquit, ergo non habet animam vel naturam

naturam humanam. Ut enim delicta illa non pervertunt istius substantiam, ita nec ejus dignationem, ut inter bruta sit referendus. Barbari itaque hujusmodi bello impetiti haud ineptius Ægyptio illo objicere possunt: *quis te constituit principem & judicem super nos.* s) Postremo quoque, videndum an ipse animus, domum, remp. ex virtute regat, alioqui barbaris nequior. Erudiendi enim hi potius & monendi sunt, quam debellandi. Cur enim tibi serviant, cur jus vitæ & necis in eos habeas, quia callidiores? t) Hoc idem tenendum est de iis, qui neque magistratus neque leges habent, vel incertis sedibus & legibus vagantur, modo injurii non sint. Concludo igitur: quæ barbari peccant, non cujusvis est animadvertere; &, si ligna silvestria, uti est in biblicâ illâ parabolâ, u) rhamnum sibi, prætermittâ olivâ, ficu & vite, Regem creant: non

non mirum est, si illius incendio concrementur. x)

r) lib. 8. c. 3. 7. Puf. de J. N. & G.

s) Exod. 2. v. 14. t) Adam. Contz. 10.

8. 4. u) Jud. 9. x) Costa 2. 5. de procurand. Ind. Sal.

§. VII.

Quemadmodum igitur natura cœtuum socialis non rectorium sed æquatoriū jus introduxit, ne moratiores ob barbariem, sibi innoxiam, ceteros bello impetant; ita ob cognationis affectum unusquisque ea, quæ gloriæ DEI & utilitati aliorum contrariantur, corrigendo & admonendo avertere studebit, atque intercedere debet eo modo, quo tale humanitatis officium describit Isocrates: δίκαιον τὲς ἐπ' εὐνοίᾳ νῦθ' ἐτῶντας μὴ μόνον κατηγορεῖν τῶν πεπγαγμένων, ἀλλὰ καὶ συμβαλέειν, ποίων ἀπεχόμενοι, καὶ τίνων ὀρεγόμενοι, παυσάμεθ' ἂν ταύτην ἔχοντες τὴν γνώμην, καὶ τοιαῦτα ἐξαμαρτάνοντες, γ) Idque eodem jure, quo olim ecclesiæ particulari

ticulari ejusque doctori licuit alienæ
 diœceseos ecclesiam ejusque docto-
 res, cum ob doctrinæ errores, tum
 ob morum vitia corripere. Si quo-
 que gens aliqua in auxilium â læsis
 vocata iis succurrat, eosdem in tu-
 telam suscipiat, & hostes eorum
 auxilia submittendo persequatur,
 prosterнат, & damna ulciscatur, ob
 pietatis & dilectionis affectum, ho-
 mini, nudo, alias & fragili, datum,
 atque exinde promanans alios tu-
 endi & fovendi studium: Id omni-
 no iustum existimo. Quod præter
 alios Cicero eleganter innuit: *Se-
 cundum naturam est, pro omnibus gen-
 tibus, si fieri possit, conservandis aut
 juvandis maximos labores molestiasque
 suscipere. & præterea communem totius
 generis hominum conciliationem & con-
 sociationem colere, tueri, servare de-
 bemus.* 2) Id denique etiam addam,
 quod, si genti moratiori cum im-
 maniori bellare contigerit, illa vi-
 ctrix jure quodam belli merito hanc
 victam

victam ad turpes mores exuendos
& dediscendos cogere possit; secun-
dum illud; *Jus esse belli, ut, qui vi-*
cissent, iis, quos vicissent, quemadmo-
dum vellent, imperarent. a) & Alex-
andri apud Curtium: *Leges a victo-*
ribus dici, accipi a victis. b) Qui idem
ob id passim laudatur, quod Sogdi-
anos mactationem parentum, eo-
rumque carnum esum dedocuerit.
Ut & Gelo, qui Carthaginienses
coëgerit inter conditiones pacis
hanc quoque adscribere, ipsos in
posterum Saturno liberos nunquam
immolatueros esse. c)

y) *Orat. de pac.* z) *Off. lib. 1. c. 41.*

a) *Jul. Cæs. de bell. Gall. lib. 1. c. 36.*

b) *lib. 4. c. 5.* c) *vid. Zentgr. pag. 156.*

de orig. J. G. Grot. 2. 20. §. 47.

§. VIII.

Hinc ut ad religionem perdu-
camur, inspiciendum nobis est, an-
non bello ideo sint adoriendi bar-
bari, quod consociationis humanæ
vinculum vel superstitione vel irre-

ligiositate solvere videantur. De religione enim id fateri necessum habemus, quod, per se licet ad conciliandam Dei gratiam valeat, habeat tamen & suos in societate humana effectus maximos. *d*) quum cultus Deo debitus, fides, spes & charitas non tam adoratione religiosa, quam caritate erga alios homines, qua morem voluntati ejus gerimus, probetur & demonstretur. Quinimo credere Deum esse, eumque venerari, eam ob causam maximum omnis societatis vinculum, legum fundamentum & fulcrum est; quia stimulante hominum malitia & propria utilitate, proclivis & facilis est a dictaminibus rationis discessus, nisi supponatur ille eorum conditor, vindexque transgressionum, probitatis vero remunerator æquissimus. Hinc factum videmus, ut in omni republicâ prima fuerit religionis consultatio, prima magistratus cura, & sub-

sublatâ illâ ; fidem & societatem
 tolli, nihilque nisi inane nomen ju-
 stitiæ relinqui, perturbationem vi-
 tæ sequi & magnam confusionem,
 cum Cicerone *e*) omnes consense-
 rint. Jam vero, ut rursus H: Gro-
 tius confitetur, *maiorē habet usum
 religio in majori illa, quam civili so-
 cietate; quia in civili partem ejus
 suppleant leges civiles & facilis legum
 executio: cum contra in magna illa
 communitate juris executio sit difficilli-
 ma, ut quæ nisi armis expleri nequeat,
 & leges paucissimæ: quæ ipsæ insuper
 sanctimoniam suam habent præcipuè a
 metu numinis. Unde qui in jus gentium
 peccant, jus divinum violare passim di-
 cuntur. f)* Unde concluditur, quod,
 siue contaminata, siue nulla est reli-
 gio, tamen in diversa gentes abri-
 pit studia, & atrocissima gignit bel-
 la; atq; sic societati diversitatem re-
 ligionis repugnare, & ad omnium
 pertinere injuriam dicunt.

d) Grot. cit. sæp. lib. & cap. §. 44.

e) *De natura Deorum lib. 1. cap. 2. &c.*

f) *cit. loc.*

§. IX.

Huic itaque quæstioni ut satisfaciam, primo quæ superstitionem attingunt, explicanda sunt. ubi ad id, quod antea dictum est, respiciendum; scilicet unicuique suum de Deo sensum, quantumvis erroneum, rectum & optimum videri, & ob istam persuasionem nihilominus fidei, pactorum ac jurisjurandi satis validum esse fundamentum; id enim exinde etiam probatur, quod ipse Deus pejerata numina falsa non minus quam se ipsum vindicat. Quod cū ita sit, etsi multa mala hominibus impiæ ac diversæ religiones afferūt, bella etiam non raro & dissentiones; illam tamen diversitatem non justam causam belli puto. Nam si ob eam nihilominus humanæ societatis vincula facta tecta maneant, non rei judicari possunt communis juris læsi, qui superstitioni variæ addicti

addicti sunt, sed læsæ majestatis divinæ; nec in illud, sed in hanc, quidquid injuriæ est, tendit. Sive igitur genios, sive defunctorum, qui beneficiis in humanum genus excelluerunt, animas, sive astrorum aliarumve rerum naturalium virtutes, quorum opibus aperte juvantur g) colunt, cum revelatione divina careant, nec summi Dei cultum deferant, sed illum cultum, qui a majoribus traditus est, rectissimum ducant: excusabiles certe sunt coram hominibus, & à Deo solo, cujus hîc κρίματα prorsus ἀνεξερεύνητα, καὶ ὁδοὶ ἀνεξιχνίαστοι, puniendi. Hisce autem usum & effectum religionis non inficias eo, quin major gentes inter exstaret amicitia, si idem de Deo Rectore nostro summo sentirent omnes; ideoque maxime optandum: Ἵνα Θεὸς τῆς ὑπομονῆς καὶ τῆς παρακλήσεως δώῃ ἡμῖν τὸ αὐτὸ Φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις κατὰ Χριστὸν Ἰησοῦν. Ἵνα ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ σὸματι δοξάζομεν

μεν τὸν θεὸν καὶ πατέρα τῆς κυρίας ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. *b)* Sed id solum innuere
 volui, quod possint gentes diversæ
 confessionis æque ac ejusdem unā
 sociales agere, si modo pacem & fi-
 dem non avaritia vel ambitio fa-
 ctusve quorundam diruperit, &
 hanc bello causam prætenderit. Cu-
 jus rei fons ex insita malitia contu-
 maciaque promanat, dum tanto plus
 honoris putant suis quisque ritibus
 accedere, quo magis alienos pro-
 culcārint. Idcirco, non quod im-
 pietas idololatriæ summā pœnā non
 digna sit; sed, ut alii per se nec ob-
 est nec prodest alterius religio, ita
*religionis jus hominibus cum hominibus
 proprie non est, sed inter Deum & ho-
 minem; nec bellum inferendum est cau-
 sa religionis. i)*

g) Jul. Cæs. de Bello Gall. lib. 6. de
 Diis Germanorum. *b)* Rom. 15. 5. & 6.

i) Frid. Reinhard. Theatr. prudent.
 eleg. lib. 5. c. 4. §. 17.

§. X.

Qui vero in multis optime mihi consentiens fuit Grotius, eam, quæ jam insequitur, difficiliorem enodatu fecit controversiam: cum statuit eos justius puniri, *qui in eos, quos Deos putant, irreverentes atque irregiosi sunt.* Quidquid enim illis, id tanquam Deo faciant. *k)* Quales aliquando Phocenses fuisse constat: *qui cum agris, liberis, conjugibus privarentur, desperatis rebus, Philomelo quodam Duce, velut Deo irascentes templum ipsum Apollinis Delphis occupare; inde auro & pecunia divites, conducto mercenario milite, bellum Trojanis intulerunt.* *l)* Ad hujus positionis affirmationem adducit ille testimonium Hieronymi ad Dan. 6. de vasis, quæ, ex templo Hierosolymitano abducta, *quamdiu in idolio Babylonis fuerunt, non est iratus Deus (videbantur enim rem Dei, secundum pravam quidem opinionem, tamen divino cultui consecrasse)* postquam autem
hominis

hominis usibus divina contaminantur ,
 statim pœna sequitur post sacrilegium.
 Nec non Augustini: qui existimaverit
 auctum a Deo imperium Romanorum ,
 quod cordi illis fuisset quamvis falsa re-
 ligio; & quod summum hominis officium,
 etsi non re ipsa, tamen proposito tene-
 rent, ut ex Lactantio additur. Eodem
 etiam modo rectè puniri eos, qui falsa
 sibi vatium nomen induant, affirmat. *m)*
 Quibus & illos annumerat, *n)* qui aut
 cacodæmonas, quos tales esse norunt,
 aut vitiorum nomina, aut homines,
 quorum vita fuit flagitiis plena, divinis
 honoribus colere instituant. nec non eos,
 qui Deos colant hominum innocentum
 sanguine: à quo more quod Carthagi-
 nenses abstinere coëgerint, laudantur
 Darius Persarum Rex & Gelo Syra-
 cusarum Tyrannus.

k) Cit. Ant. lib. & cap. §. 51. *l)* Ju-
 stinus 8. c. 1. *m)* in annotatis ad prior. lo-
 cum. *n)* §. 47.

§. XI.

Ad hanc autem quæstionem, ut
 mentem

mentem meam, hoc circa negotium aliquanto vacillantem, & ductoribus pæne destitutam aperiam, aliud profecto nihil respondebo, quam quod antea attigi, & mihi semper fixum manet: pœnam istam eo modo sumendam, mutuo rerum-
publ. nexui repugnare: nec non Dei injurias ipsimet curæ; & impio satis esse, eum, cujus jurisdictionis fit, habere ultorem. Atque quoniam ad rectum judicium duo requiruntur, nempe & justa causa in crimine & legitima facultas in iudice: prior quidem apud eos est, posterior autem in solo Deo. Ex hoc enim, quod ipse totius orbis Dominus, quæcunque voluerit, ultus sit aliquando crimina, arguere, quod nos id ipsum in omnibus infidelibus possimus; perinde est ac si arguas, quod, cum rex possit in toto suo regno universos maleficos extirpare, possit pariter unusquilibet magnatum, qui sub illo jurisdictionem

nem habent, territorium alterius ingredi ad id exercendum munus.

o) Deinde multum ambigo, an ulla usquam gens detur tam fera ac impia, quæque adeò irreverens in Deum suum exstet: licet Phocenses extremo non solum necessitatis, sed & desperationis casu eo atrocitæ processerint: quamobrem factum eorum non tantum ipsis, propter sacrilegium, execrationis aliarum gentium; quantum invidiæ Thebanis, à quibus ad hanc necessitatem impulsæ fuerant, attulit: quare etiam auxilia illis contra Thebanos miserunt Lacedæmonii & Athenienses, testante Justino. Si qua vero daretur, esset certè signum vel cognitæ stultitiæ suæ & detecti circa religionem erroris, vel denique divinæ traditionis in pejorem sensum; id eoque sufficiens pœna foret sua ipsorum miseranda fors vel conscientia. Ad Vates quod attinet; ut non perfecti alicujus cœtus, ita non

non hujus considerationis sunt. Ceteros autem, puta dæmonum cultores, & innocentium hominum sacrificatores, atque ejus generis plures, quia non ex voluntate, secundum quam de bonitate & malitia morali in foro humano judicandum, sed ex ignorantia quadam, & judicio de rebus perperā formato agunt; ut firmiora & prius adducta argumenta, quæ huc etiam maxime spectant, hic subtexeam; bello plane liberandos puto. Postremo forsitan neque id prætereundum, quod de hominum victimis habet Tertullianus. *p) Sed enim Scytharum Dianam, aut Gallorum Mercurium, aut Afrorum Saturnum, hominum victimam placari apud seculum licuit, & Latio ad hodiernum Jovi media in urbe humanus sanguis ingustatur; nec quisquam retractat, aut non rationem præsumit aliquam, aut inestimabilem Dei sui voluntatem. si noster quoque Deus propriæ hostiæ nomine martyria sibi*

*sibi depostulasset, quis illi exprobrasset
funestam religionem & lugubres ritus
& aram, rogam & pollinctorem sa-
cerdotem, & non beatum amplius repu-
tasset, quem Deus comedisset.*

*o) Sotus lib. 5. Quæst. 3. Art. 5. p) in
scorpiace p. 624. N. 7.*

§. XII.

Disputari etiam solet de Barbaris,
& quidem paulò fusiùs, annon ideo
possint a Christianis bello impeti,
quia sunt infideles, seu quod idem
est, annon infideles res suas injuste
possideant, in quantum eas à Chri-
stiana Ecclesia amittere jussi sunt,
& consequenter, anne illis bona
possint per violentiam auferri? Ubi
non quæstio est de iis, qui jure &
facto subsunt Christianorum juris-
dictioni, & in provinciis eorum
habitant, vel imperium eorum, pro-
vinciis suis occupatis, admiserunt.
Hi enim arbitrio Christianorū Prin-
cipū suas res possident, nisi limitatū
imperium fuerit, atque ideo tan-
quam

quam imperium & leges recusantes iis privari & bello impeti possunt, non præcise quia infideles sunt, & Christianam fidem suscipere nolunt, sed quia reipublicæ æque ac ecclesiæ conservatio ita requirit; vel saltem possunt Reges Christiani edicto jubere, ut infideles vel Christianorum provincias dimittant & ab eis discedant, vel Christianam fidem suscipiant. Verum hic quaeritur de jure ecclesiæ in gentiles externos, qui neque facto subditi, neque illi sunt infesti. Fuerunt, & quidem plurimi, qui tale jus tribuerent Papæ Romano, tanquam temporalis monarchæ totius orbis, à quo omnium principum secularium potestas derivata sit, sive, eo interveniente, à Deo. Quod si vero Papa non exerceat jurisdictionem in temporalibus, ut ajunt, extra patrimonium ecclesiæ, non esse id propter defectum auctoritatis, sed ob vitandum scandalum & nutriendam pacem. Argumentorum vis
hisce

hisce continetur : quod 1. Papa fit vicarius Christi in terris, cui omnis potestas data in cœlo & in terra. 2. quod dati sint illi duo gladii; h. e. potestas & spiritualis & temporalis. Sic etiam Imperatorem Romanum totius orbis Dominum statuerunt, utpote cui alterum gladium Pontifex ille tradiderit; illud confirmantes cum necessitate & utilitate reipublicæ Christianæ, tum similitudine apum, quorum unus est princeps, & gruum, quarum unam sequuntur ceteræ. Ut hic nihil ex eorū sententia proferam, qui exemplum sumunt de Cæsare Augusto, & argumenta petunt ex dictis Luc. 2. & Luc. 20. Horum refutationem, cui volupe fuerit, videat apud Franciscum a Victoria. q) Dominicum Sotum. r) Covarruviā s) & alios; ego enim ne in his multus sim, ipsa facit evidentia rei.

q) *Relect. V. Sect. 2.* r) *de Just. & Jur. lib. 4. Qu. 4. Art. 1. & 2.* s) *de peccato. Rel. par. 2, §. 10.* §. XIII.

§. XIII.

Eas solummodo afferam rationes, ob quas præcipuas apparebit, infideles dominio suo non carere, vel fidelibus jure aut facto, neque qua proprietatem rerum, neque qua jurisdictionem subjectos esse.

1. Infidelitas non privat infideles istis prærogativis, quas habent jure gentium, & *quæ non fidelibus tantum, sed & omni rationabili creaturæ competunt.* t) Quod exemplis Nabuchodonosoris aliorumque patet, quibus, licet infidelibus, Deus regnum & fortitudinem & gloriam dedit. u) quò pertinet etiam illud Christi: ὁ πατήρ ὁ ἐν ὕρανοῖς τὸν ἥλιον αὐτῷ ἀνατέλλει ἐπὶ πονηρὰς καὶ ἀγαθὰς, καὶ βρέχει ἐπὶ δικαίους, καὶ ἀδίκους. x) 2. Est iniquum, si vel non justa fiant, vel, quæ justa sunt, non juste fiant, secundum illud: *juste, quod justum est, exsequeris.* Imperium autem in illos, nullo Dei jure præceptum, exercere iniquum plane est. De jure

F enim

enim naturali manifestum est ;
 ad legem verò positivam quod at-
 tinet, neque quicquam hujus ge-
 neris in veteri fœdere continetur,
 neque Christus usquam in novo de
 dominiis aliud disposuit, præter
 illud: ἀπόδοτε τοῖνυν τὰ καίσαρος, καί-
 σαρι. γ) Quo ipso magis firmatum
 Cæsaris imperium, quamvis ethni-
 cus esset, quam in minutum fuit.
 3. Aperte negavit Christus regnum
 suum esse de hoc mundo ; & Apo-
 stolus: τὶ γάρ μοι τὰς ἔξω κρίνειν ; τὰς
 δὲ ἔξω ὁ Θεὸς κρίνει. 2) 4. Exinde pro-
 bari potest, Deum non tale jus &
 imperium concessisse, quod illud
 foret maximum impedimentum su-
 scipiendæ veræ religionis; quemad-
 modum jam factum scimus in Japo-
 nia, cujus incolæ, simul ac de po-
 testate Papæ audiverunt, omnes
 Christianos, ceu infestissimos hostes,
 odisse, & à terminis suis excludere
 cœperunt. 5. Si tantum licentiæ
 reipublicæ in rem publicam tribua-
 mus, nihil aliud agimus, quam ut
 brevi

brevi universum terrarum orbem
perturbemus, & discordiis ac cædi-
bus impleamus. 6. Israelitæ ob so-
lam idolomaniam, seu gentibus, qua
talibus, nunquam bellum intule-
runt; quod exemplum quia plenio-
ri explicatione eget, hîc differo.
7. Illud denique adjungi meretur,
quo titulos falsos claudit Franciscus
a victoria: scilicet *dato, quod Domi-
nus perditionem barbarorum facere
constituisset, non tamen ideo consequi-
tur, quod ille, qui eos perderet, esset
sine culpa: sicut nec sine culpa erant
reges Babyloniæ, qui filios Israël duc-
bant in captivitatem; nec Jerobeam
recte avertit populum Israël a Roboam,
quamvis hoc factum fuisset permissu &
consilio DEI.*

*t) Balthaz. Ayala de officiis bell. l. 1.
c. 2. §. 28. u) Dan. 2. x) Matth. 5, 45,
y) Luc. 20, 25. z) 1. Cor. 5, 12. & 13.
§. XIV.*

Manet adhuc quæstio, an ideo,
quia doctrinam Christi sibi prædi-
catam

catam repudiant, debellandi sint
 barbari, ut devicti illam recipiant.
 Nimirum existimant nonnulli, il-
 los teneri sub mortalis culpæ reatu,
 qui fidem sibi annunciatam, ma-
 gnisque argumentis propositam
 non suscipiunt ac profitentur, adeo
 ut irreverentiæ & injuriæ peccatum
 in Deum comittant, illam detrectan-
 tes; principes vero Christianos, qui
 ministri Dei sint, & vindices eo-
 rum, qui mala patrant, posse con-
 tra eos jure belli agere. Deinde cogi
 posse barbaros, ut obediant princi-
 pibus suis; ergo multo magis, ut
 obediant Christo, cujus causa non
 quidem peioris conditionis sit, quam
 hominum. Prætereà blasphemam-
 tes Christum, & rebus Christianis
 in ignominiam abutentes rectè de-
 bellari, ut absistant ab illis blasphe-
 miis; eodem plane modo, ac si in-
 juriam faciant Regi Christiano, et-
 jam defuncto: multo autem magis,
 si Christo, qui est Rex vivus Chri-
 stianorum.

stianorum. Jam vero majus peccatum esse infidelitatem, quam blasphemiam: esse videlicet abnegationem, & contemptum fidei nostræ, *a*) & radicem vitæ turpioris omniumque peccatorum. Laudat denique Gregorius bella, quæ Gennadius gesserat adversus infideles, dilatandæ reipublicæ causa, quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurreret. *b*).

a) *Franc. Vict. rel. 5. Sect. 2. N. 67.*

b) *Covarruvias Regul. peccat. relect. par. 2. §. 10. N. 1.*

§. XV.

Hic autem titulus redigendi barbaros ad subjectionem, tantundem valet ac titulus *infidelitatis*, de quo modo egimus. Naturâ enim eorum ita comparatum est, ut primo annunciatu credere nequeant, cum ignorent qui & quales sint, qui istam religionem sibi proponunt, & falsam tantisper præferant. Idcirco,

co, etsi oportebat eos per rationis lumen, quæ ad Creatoris sui cognitionem & suam ipsorum salutem adipiscendam faciant, omni nisu inquire, exaudire & animo revolvere: tamen id negligentes coram hominibus neque injuriæ incusari, neque ab eis puniri debent, maxime cum Deus, cujus majestati injuria inferatur, dicat; *ipse retribuam.* Unde Franciscus a victoria: *Si Saraceni eodem modo proponerent barbaris sectam suam simpliciter, sicut Christiani, non tenerentur eis credere, ut certum est: ergo nec Christianis sine aliquo motivo & suasionem propollentibus, quia non tenentur, nec possunt divinare, utra sit major.* Cum vero huic rationi permoventi obicem ponunt, sequendum est Christi monitum, qui Apostolos suos ita emisit: Καὶ ὅς ἐάν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκέσῃ τὰς λόγους ὑμῶν· ἐξερχόμενοι τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης, ἐκτινάξατε τὸν κονιορτὸν τῶν ποδῶν ὑμῶν. c) Bellum enim, quod

quod nihil aliud quam licentia nocendi adversariæ parti reputatur, nullum est argumentum pro veritate fidei Christianæ, quo possint moveri ad credendum, sed odii & timoris plenum, quæ requisitis recipiendæ religionis maxime contrariantur. Scilicet religio est intellectus & voluntatis negotium, atque insigne donum Dei, ita ut argumentis doceri debeat, nec nisi Dei gratia propagari, ac solius verbi divini virtute persuaderi possit. Hinc recte scripsit Josephus à Costa citando Gregorium: *Qui fidem asperitatibus propagare volunt, suas magis, quam DEI causas probantur attendere. Tota enim ista res vergit in obstinatum quandam invidiam & odium fidei, & certam perniciem hominum.* d) Et Tertulianus: *videte enim, ne & hoc ad irreligiositatis elogium concurrat adimere libertatem religionis, & interdicere optionem divinitatis, ut non mihi liceat colere, quem velim, sed cogar colere,*

quem nolim. Nemo se ab invito coli vo-
 let, ne quidem homo. e) Divinus et-
 jam Præceptor emissis in medium
 luporum, increpans severitatem
 nonnullorum ex apostolis, quam-
 libet ita lenitatem eis commenda-
 vit: *ἐκ οἷδατε οἷα πνεύματος ἐστὲ ὑμεῖς.
 ὁ καὶ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ ἦλθε ψυχὰς
 ἀνθρώπων ἀπολῆσαι, ἀλλὰ σῶσαι.* f)
 Non est ergo quod quis objiciat,
 fatius esse per vim salvos facere,
 quam per indulgentiam perire per-
 mittere. Ad quod præterea respon-
 det pulchre Augustinus: *Illis blan-
 diendum est ut credant, in vobis putredo
 hæc ressecanda est. Non tollo idola il-
 lorum, quia non habeo in illos potesta-
 tem.* g) Hinc imperatores Christia-
 ni laudantur, quod in bellis quoque
 ex causis justis non vim religionis
 ergo propagandæ intulerint consci-
 entiis victorum. quorum tamen
 præclara exempla, perinde ac alia
 nonnulla, quæ huc egregiè facerent,
 sciens præterire cogor.

c) *Matth.*

c) *Matth. 10. 14. Luc. 4. 5.* d) *Apologet. n. 24. p. 26.* e) *Luc. 9. 55.* f) *Joseph. a Costa lib. 2. de procuranda Ind. Sal. c. 4.* g) *citante eodem cap. 2.*

§. XVI.

Ex iis, quæ jam dicta sunt, facile cognosci potest, quid de ceteris causis sit tenendum; si quærat, an propter spem conceptam, ex aliqua divinorum vaticiniorum explicatione, vel an propter metum, aut propter curam Regum generalem, ad humanitatem & religionem bellis barbari sint adigendi. Ad hæc enim illa etiam valet responsio, quod sine expresso DEI præcepto, aut illatâ injuriâ, juste id ipsum fieri non queat. Et quod ad oracula implenda attinet, latent nos rerum tempora, cum DEus, quæ prædixit, sæpe per improbos homines, aut pravas actiones ad exitum ire permittat k). Bellorum autem exitus quia incertus est, ac tumultibus illorum non solum profana quæque, sed & spiritualis

spiritualis reipublicæ salus, & sacra omnia, fidesque ipsa periclitantur: l) consultius fortassis foret, si, quisquis stat, provideret, ne caderet, hoc est, si innocentibus parceret, atque non vocatus quiete & pacate ageret. Nec est, quod aliter de metu sentiamus, nisi certa evidensque sit, & justitiæ sufficiens, animi eorum hostilis æquè ac potentiæ ratio. Modi enim cavendi recti iudicioque gentium approbati esse debent, non à vi, sed ab innoxia cautione repetendi, adeo ut qui ex solo metu belli argumenta sumunt, ex sua libidine jus fingere recte dicantur m). Aliud autem est, si gentem aliquam Christiano nomini infestam esse constat, & ad illud delendum semper intentam; quidni enim tunc liceat, cognito hostili animo, bello eam aggredi, & victoria ita uti, ut abolitis paganiis Christiana religio introducatur? n) De cura Regum, quam generalem pro societate humana illis incumbere Grotius opinatur,

opinatur, nihil superest, ut addam, cum ex superioribus, quæ mens nostra sit, facile intelligatur.

k) Grot. lib. 2. c. 22. §. penult. l) Dom Sotus. m) Reinh. Theatr. Prud. Eleg. lib. V. c. 4. §. 19. n) Bæclerus Vitekind. p. 5. §. XVII.

Hic etiam, quia de peccantibus in religionem sermo est, possit fortean aliquis à me exoptulare, ut, quid de hæreticis habendum sit, edifferam. Verum, quum ea non proprie sit hujus loci tractatio, & tamen ex his, quæ nunc breviter disputata sunt, quid hoc in negotio statuere æquum sit, colligi utcunque possit: ne aut multus in ea re, aut prorsus negligens fuisse videar, id solummodo monebo, quod hæc eadem, quæ de barbaris dicta sunt, pro hæreticis disputari ac defendi possint, contra Covarruviam & alios. Illius enim verba sunt: *Tametsi ecclesia valeat punire eos, & bello persequi, qui semel Christianam religionem*

ligionem professi, ab ea discesserunt o).
 Ubi tamen probè attendenda est distinctio eorum, quatenus sunt vel turbulenti vel erronei. Ego enim tantum loquor de hæreticis, quæ talibus; non seditiosis, aut extreme blasphemis. Nam si bellandi jus in hæreticos contenderetur; utique vindicarent id sibi gentes hæreticæ quæque, & tanto acriora, existerent bella, imo tantò alacriori spe sua quæque damna levaret; quantò veriores de rebus divinis suas jactaret atque crederet esse, sententias. & quo nihil deterius, esset nobis perlæpe conquerendum, atque ingeminandum illud:

*Sæpe scelus cæli zelus velamine textit;
 Religio velum est, quod tegit omne
 scelus.*

Est quoque hic non prætereundum exemplum Imperatoris Constantinopolitani, qui, cum vellet capitali supplicio animadvertere in hæreticos Paulicianos & Attinganos, qui
 auguriis,

auguriis, arcanis cerimoniis, oraculis superstitiosis atque immolationibus utebantur, ab aulicis fuit prohibitus, quippe qui potius correctioni & pœnitentiæ locum concedendum dicerent *p*).

o) cit. loc. num. 2. p) Kromaj. Hist. Eccl. Cent. 9.

§. XVIII.

Ut igitur tam nefaria tamque impia religio nulla est, quæ jubeat in homines diversæ religionis latrocinium exercere; ita impuri & facinorosi hominis est, per simulationem contemptæ aut violatæ religionis alterius bona prædari: & *religio nec ut prætextus, nec ut instrumentum crudelitatis inservire q)*; sed jus tantummodò lætum pro justa belli causa prætendi debet. Seu quodidem est, justo bello ex iis tantum causis, cum infidelibus, ex quibus cum aliis quibuscunque contenditur. Nec est, quod quis excipiat, bellum ex utraque parte belligerantium

rantium justum esse posse; cum hostes, qui contrarii sunt, contrarias omnino causas habeant; ut, si opinione, non tamen veritate bellum utrinque esse possit justum *r*). Quod si ergo non pacatè vivant barbari, sed moratiores offendant, eosque aut latrociniis, aut alio aliquo modo persequantur; non dubium est, quin armis immanitas vindicanda sit,

Armaque in armatos sumere jura sinant.
 Atque eo modo non solum propriam rempublicam, sed & socios, & fidei etiam consortes, defendere ob caritatem Christianam convenit. adhæc quibuscumque injustè oppressis, opem nostram petentibus, ut opitulemur, commune naturæ vinculum efflagitat. Sic ex quo Juris Naturalis præcepto pacem dixi colendam cum barbaris, ex eodem quoque justam eorum, quæ à barbaris injuste ablata sunt, quamdiu jus in ea reservatur, recuperationem

perationem derivari evidens est: quæ, si per clarigationem nequeat, necesse est armis obtineatur. Adeo nullum discrimen est inter Christianum & infidelem, quâ bello adoriendos, quia neutrum eorum sine illatâ injuriâ bello aggredi fas est. Quinimo, quominus quisquam contra ferocem & iniquum Christianum cum infideli, si sic necessitas suæ defensionis urgeat, & prudenter fiat, arma jungere queat, neutiquam sacrorum cum isto communio impedit s). Hisce igitur jam positis, utantur reges duobus illis nominibus, pace & bello, ad id, quod justum est; non, tanquam nummis, ad id solum, quod aut expedit, aut oblectat.

q) *J. Frid. Reinb. Tb Prud. El. lib. 4. c. 3. §. 3. not. 2.* r) *Balth. Ayala lib. 1. c. 2. §. 35.* s) *vid. Zentgr. de orig. J. G. Art. IV. §. 17.*

Hæc momenta sunt, quæ de armorum justitia adversus barbaros,

ros, Tuo, Candide Lector, examini
pro more Academico nunc submit-
tere sustineo. Quod si divina fa-
vente gratiâ fieri possit: ea, quæ
adhuc desiderantur, nimirum de
bellis sacris, accessura spero. Hic
autem defectum ingenii mei & eru-
ditionis, quia ingenuè fateor, & sub-
misse oro, favor tuus supplebit.

*Omnipotens rerum Moderator & In-
duperator,*

*Divite qui nobis dextrâ bona cuncta
ministras,*

*Da bene nôsse, siet Tua quæ divina vo-
luntas!*

*Barbariei tenebras per cunctas discute
terras;*

*Omnibus ut fidei splendescant lumina
veræ!*

*Fac seri maneant in religionem nepotes
Salvificâ, qualem præstant nunc mœnia
nostra!*

*Sint Tua cura Pater Patriæ, rerumque
Potentes;*

*Ut quærant semper, quæ sint regionis
& urbis*

Commoda,

*Commoda, quæ pietas nec non Themis
alma requirit!*

*Conserua CAROLUM, Fulcrum pietatis,
& hujus*

*Dulce Jubar Patriæ, nostri Columnenque
Lycei!*

*Et toties gemitu, votis precibusq; petitam
Nunc nobis almam præsta, Pater Optime,
pacem!*

*Rex Auguste, veni metuendis saluus ab
oris;*

*Luceat ut Sveciæ tandem post nubila
Phæbus!*

** Bella procul, scelerumque minæ, ferri-
que licentis*

*Nunquam tuta fides! Solio sublimis aruita
Tu, Pater, & tantum lex tecum arma-
ta sedebit!*

** Barcl. Argen. lib. 3.*

Bellman, Johan A.

Diss. polit. de iustitia armorum adversus barbaros

Upsalia 1709

Diss. 54#Beibd.13

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10839495-6